Euroopan parlamentti
2024-2029

HYVÄKSYTYT TEKSTIT

P10_TA(2025)0129

Komission vuoden 2024 oikeusvaltiokertomus

Euroopan parlamentin päätöslauselma 18. kesäkuuta 2025 komission vuoden 2024 oikeusvaltiokertomuksesta (2024/2078(INI))

Euroopan parlamentti, joka

– ottaa huomioon Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (SEU) ja erityisesti sen 2 artiklan, 3 artiklan 1 kohdan, 3 artiklan 3 kohdan toisen alakohdan, 4 artiklan 3 kohdan sekä 5, 6, 7, 11, 19 ja 49 artiklan,

– ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) ja erityisesti sen artiklat, jotka liittyvät demokratian, oikeusvaltion ja perusoikeuksien kunnioittamiseen, suojelemiseen ja edistämiseen unionissa, mukaan lukien sen 70, 258, 259, 260, 263, 265 ja 267 artiklan,

– ottaa huomioon Euroopan unionin perusoikeuskirjan, jäljempänä ’perusoikeuskirja’,

– ottaa huomioon Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön,

– ottaa huomioon 24. heinäkuuta 2024 annetun komission tiedonannon ”Oikeusvaltiokertomus 2024 – Oikeusvaltiotilanne Euroopan unionissa” (COM(2024)0800) ja sen liitteen, joka sisältää suosituksia jäsenvaltioille,

– ottaa huomioon 30. lokakuuta 2024 annetun komission tiedonannon EU:n laajentumispolitiikasta (COM(2024)0690) ja sen liitteenä olevan komission yksiköiden valmisteluasiakirjan (laajentumispaketti),

– ottaa huomioon yleisestä ehdollisuusjärjestelmästä unionin talousarvion suojaamiseksi 16. joulukuuta 2020 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU, Euratom) 2020/2092[1] (ehdollisuusasetus),

---

[1] EUVL L 433, 22.12.2020, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2020/2092/oj.

– ottaa huomioon Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahasto plussaa, koheesiorahastoa, oikeudenmukaisen siirtymän rahastoa ja Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastoa koskevista yhteisistä säännöksistä ja varainhoitosäännöistä sekä turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahastoa, sisäisen turvallisuuden rahastoa ja rajaturvallisuuden ja viisumipolitiikan rahoitusvälinettä koskevista varainhoitosäännöistä 24. kesäkuuta 2021 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/1060[1] (yhteisiä säännöksiä koskeva asetus),

– ottaa huomioon unionin yleiseen talousarvioon sovellettavista varainhoitosäännöistä 23. syyskuuta 2024 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU, Euratom) 2024/2509[2] (varainhoitoasetus) ja erityisesti sen 6 artiklan 3 kohdan,

– ottaa huomioon kansalaisten, tasa-arvon, perusoikeuksien ja arvojen ohjelman perustamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1381/2013 ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 390/2014 kumoamisesta 28. huhtikuuta 2021 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/692[3],

– ottaa huomioon ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen,

– ottaa huomioon YK:n välineet ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi, kuten ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen, kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen, kaikkinaisen rotusyrjinnän poistamista koskevan yleissopimuksen, kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevan yleissopimuksen ja vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen, kansallisiin tai etnisiin, uskonnollisiin ja kielellisiin vähemmistöihin kuuluvien henkilöiden oikeuksia koskevan julistuksen ja YK:n vähemmistöasioiden foorumin suositukset, YK:n yleisen määräaikaisarvioinnin yhteydessä annetut suositukset ja raportit sekä YK:n sopimuselinten tapauskäytännön ja YK:n ihmisoikeusneuvoston erityismenettelyt,

– ottaa huomioon Euroopan ihmisoikeussopimuksen, Euroopan sosiaalisen peruskirjan, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen (EIT) oikeuskäytännön ja Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitean tapauskäytännön sekä Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen, ministerikomitean, ihmisoikeusvaltuutetun, Euroopan rasismin ja suvaitsemattomuuden vastaisen komission, syrjimättömyyttä, monimuotoisuutta ja osallisuutta käsittelevän ohjauskomitean, Venetsian komission ja muiden Euroopan neuvoston

---

1 EUVL L 231, 30.6.2021, s. 159, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj..

2 EUVL L, 2024/2509, 26.9.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj.

3 EUVL L 156, 5.5.2021, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/692/oj.

elinten yleissopimukset, suositukset, päätöslauselmat, lausunnot ja raportit,

– ottaa huomioon naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta tehdyn Euroopan neuvoston yleissopimuksen,

– ottaa huomioon alueellisia kieliä tai vähemmistökieliä koskevan eurooppalaisen peruskirjan ja kansallisten vähemmistöjen suojelua koskevan Euroopan neuvoston puiteyleissopimuksen,

– ottaa huomioon 23. toukokuuta 2007 tehdyn Euroopan neuvoston ja Euroopan unionin välisen yhteisymmärryspöytäkirjan ja 17. joulukuuta 2024 annetut neuvoston päätelmät EU:n prioriteeteista Euroopan neuvoston kanssa vuosina 2025–2026 tehtävälle yhteistyölle,

– ottaa huomioon 20. joulukuuta 2017 annetun SEU 7 artiklan 1 kohdan mukaisen komission perustellun ehdotuksen neuvoston päätökseksi sen toteamisesta, että on olemassa selvä vaara, että Puolan tasavalta loukkaa vakavasti oikeusvaltioperiaatetta (COM(2017)0835),

– ottaa huomioon 25. lokakuuta 2016 antamansa päätöslauselman suosituksista komissiolle demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia koskevan EU:n järjestelmän perustamisesta[1],

– ottaa huomioon 7. helmikuuta 2018 antamansa päätöslauselman vähemmistöjen suojelusta ja syrjimättömyydestä EU:n jäsenvaltioissa[2],

– ottaa huomioon 1. maaliskuuta 2018 antamansa päätöslauselman komission päätöksestä käynnistää SEU 7 artiklan 1 kohdan mukainen menettely Puolan tilanteen johdosta[3],

– ottaa huomioon 19. huhtikuuta 2018 antamansa päätöslauselman tarpeesta luoda eurooppalaisten arvojen väline perusarvoja Euroopan unionissa paikallisella ja kansallisella tasolla edistävien kansalaisyhteiskunnan järjestöjen tukemiseksi[4],

– ottaa huomioon 12. syyskuuta 2018 antamansa päätöslauselman ehdotuksesta, jolla neuvostoa pyydetään toteamaan Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 7 artiklan 1 kohdan nojalla, onko olemassa selvä vaara, että Unkari loukkaa vakavasti unionin perustana olevia arvoja[5],

---

1 EUVL C 215, 19.6.2018, s. 162.
2 EUVL C 463, 21.12.2018, s. 21.
3 EUVL C 129, 5.4.2019, s. 13.
4 EUVL C 390, 18.11.2019, s. 117.
5 EUVL C 433, 23.12.2019, s. 66.

– ottaa huomioon 13. marraskuuta 2018 antamansa päätöslauselman vähemmistöjä koskevista vähimmäisnormeista EU:ssa[1],

– ottaa huomioon 14. marraskuuta 2018 antamansa päätöslauselman kattavan EU-mekanismin tarpeesta demokratian, oikeusvaltion ja perusoikeuksien suojelemiseksi[2],

– ottaa huomioon 7. lokakuuta 2020 antamansa päätöslauselman demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia koskevan EU:n järjestelmän perustamisesta[3],

– ottaa huomioon 13. marraskuuta 2020 antamansa päätöslauselman covid-19-toimenpiteiden vaikutuksesta demokratiaan, oikeusvaltioon ja perusoikeuksiin[4],

– ottaa huomioon 17. joulukuuta 2020 antamansa päätöslauselman eurooppalaisesta kansalaisaloitteesta ”Minority SafePack” – miljoona allekirjoitusta Euroopan monimuotoisuuden puolesta[5],

– ottaa huomioon 10. kesäkuuta 2021 antamansa päätöslauselman oikeusvaltiotilanteesta Euroopan unionissa ja ehdollisuusjärjestelmästä annetun asetuksen (EU, Euratom) 2020/2092 soveltamisesta[6],

– ottaa huomioon 24. kesäkuuta 2021 antamansa päätöslauselman komission oikeusvaltiokertomuksesta 2020[7],

– ottaa huomioon 8. heinäkuuta 2021 antamansa päätöslauselman suuntaviivojen laatimisesta unionin talousarvion suojaamista koskevan yleisen ehdollisuusjärjestelmän soveltamiseksi[8],

– ottaa huomioon 16. syyskuuta 2021 antamansa päätöslauselman suosituksista komissiolle sukupuolistuneen väkivallan määrittelemisestä uudeksi rikollisuuden alaksi, joka mainitaan SEUT 83 artiklan 1 kohdassa[9],

– ottaa huomioon 11. marraskuuta 2021 antamansa päätöslauselman demokratian, tiedotusvälineiden vapauden ja moniarvoisuuden vahvistamisesta EU:ssa: yksityis- ja rikosoikeudellisten keinojen aiheeton käyttö toimittajien, kansalaisjärjestöjen ja kansalaisyhteiskunnan vaientamiseksi[10],

---

1 EUVL C 363, 28.10.2020, s. 13.
2 EUVL C 363, 28.10.2020, s. 45.
3 EUVL C 395, 29.9.2021, s. 2.
4 EUVL C 415, 13.10.2021, s. 36.
5 EUVL C 445, 29.10.2021, s. 70.
6 EUVL C 67, 8.2.2022, s. 86.
7 EUVL C 81, 18.2.2022, s. 27.
8 EUVL C 99, 1.3.2022, s. 146.
9 EUVL C 117, 11.3.2022, s. 88.
10 EUVL C 205, 20.5.2022, s. 2.

– ottaa huomioon 15. joulukuuta 2021 antamansa päätöslauselman korruption, sääntöjenvastaisten menojen ja EU:n ja jäsenvaltioiden varojen väärinkäytön välttämiseen hätäapurahastojen ja kriiseihin liittyvien menoalojen tapauksessa tähtäävien ennaltaehkäisevien toimenpiteiden arvioinnista[1] ,

– ottaa huomioon 8. maaliskuuta 2022 antamansa päätöslauselman kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksien kaventumisesta Euroopassa[2] ,

– ottaa huomioon 10. maaliskuuta 2022 antamansa päätöslauselman oikeusvaltioperiaatteesta ja unionin tuomioistuimen päätöksen seurauksista[3] ,

– ottaa huomioon 19. toukokuuta 2022 antamansa päätöslauselman komission oikeusvaltiokertomuksesta 2021[4],

– ottaa huomioon 9. kesäkuuta 2022 antamansa päätöslauselman oikeusvaltioperiaatteesta ja mahdollisesta Puolan kansallisen elpymissuunnitelman hyväksymisestä[5],

– ottaa huomioon 15. syyskuuta 2022 antamansa päätöslauselman perusoikeuksien tilanteesta Euroopan unionissa vuosina 2020 ja 2021[6],

– ottaa huomioon 15. syyskuuta 2022 antamansa päätöslauselman ehdotuksesta neuvoston päätökseksi sen toteamiseksi Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 7 artiklan 1 kohdan nojalla, onko olemassa selvä vaara, että Unkari loukkaa vakavasti unionin perustana olevia arvoja[7],

– ottaa huomioon 20. lokakuuta 2022 antamansa päätöslauselman oikeusvaltioperiaatteesta Maltassa viisi vuotta Daphne Caruana Galizian murhan jälkeen[8],

– ottaa huomioon 20. lokakuuta 2022 antamansa päätöslauselman hlbtiq+-henkilöihin kohdistuvien viharikosten lisääntymisestä kaikkialla Euroopassa hiljattain Slovakiassa tapahtuneen homofobisen murhan valossa[9],

---

1 EUVL C 251, 30.6.2022, s. 48.
2 EUVL C 347, 9.9.2022, s. 2.
3 EUVL C 347, 9.9.2022, s. 168.
4 EUVL C 479, 16.12.2022, s. 18.
5 EUVL C 493, 27.12.2022, s. 108.
6 EUVL C 125, 5.4.2023, s. 80.
7 EUVL C 125, 5.4.2023, s. 463.
8 EUVL C 149, 28.4.2023, s. 15.
9 EUVL C 149, 28.4.2023, s. 22.

– ottaa huomioon 10. marraskuuta 2022 antamansa päätöslauselman rodullisesta oikeudenmukaisuudesta, syrjimättömyydestä ja rasismintorjunnasta EU:ssa[1] ,

– ottaa huomioon 24. marraskuuta 2022 antamansa päätöslauselman arviosta siitä, noudattaako Unkari ehdollisuusasetuksen oikeusvaltioperiaatetta koskevia ehtoja, ja Unkarin elpymis- ja palautumissuunnitelman tilanteesta[2] ,

– ottaa huomioon 30. maaliskuuta 2023 antamansa päätöslauselman oikeusvaltiokertomuksesta 2022 – Oikeusvaltiotilanne Euroopan unionissa[3] ,

– ottaa huomioon 18. huhtikuuta 2023 antamansa päätöslauselman EU:n ja Euroopan neuvoston välisistä institutionaalisista suhteista[4] ,

– ottaa huomioon 28. helmikuuta 2024 antamansa päätöslauselman komission vuoden 2023 oikeusvaltiota koskevasta vuosikertomuksesta[5],

– ottaa huomioon 29. helmikuuta 2024 antamansa päätöslauselman EU:n yhdentymisen syventämisestä tulevaa laajentumista ajatellen[6],

– ottaa huomioon 1. kesäkuuta 2023 antamansa päätöslauselman oikeusvaltiorikkomuksista ja perusoikeusloukkauksista Unkarissa ja jäädytetyistä EU:n varoista[7],

– ottaa huomioon Pegasus-ohjelman ja vastaavien vakoiluohjelmien käyttöä selvittävän tutkintavaliokunnan (PEGA) mietinnön ja 15. kesäkuuta 2023 antamansa suosituksen neuvostolle ja komissiolle epäilyjä unionin oikeuden rikkomisesta ja unionin oikeutta sovellettaessa tapahtuneesta hallinnollisesta epäkohdasta Pegasus-ohjelman ja vastaavien vakoiluohjelmien käytön yhteydessä koskevan tutkinnan johdosta[8],

---

1 EUVL C 161, 5.5.2023, s. 10.
2 EUVL C 167, 11.5.2023, s. 74.
3 EUVL C 341, 27.9.2023, s. 2.
4 EUVL C, C/2023/442, 1.12.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/442/oj.
5 EUVL C, C/2024/6743, 26.11.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6743/oj.
6 EUVL C, C/2024/6746, 26.11.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6746/oj.
7 EUVL C, C/2023/1223, 21.12.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/1223/oj.
8 EUVL C, C/2024/494, 23.1.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/494/oj.

– ottaa huomioon 11. heinäkuuta 2023 antamansa päätöslauselman Puolan vaalilainsäädännöstä, tutkintakomiteasta ja oikeusvaltiotilanteesta[1],

– ottaa huomioon 19. lokakuuta 2023 antamansa päätöslauselman oikeusvaltioperiaatteesta Maltassa kuusi vuotta Daphne Caruana Galizian murhan jälkeen ja toimittajien suojelun tarpeesta[2] ,

– ottaa huomioon 6. joulukuuta 2023 annetun komission tiedonannon ”Ei sijaa vihalle – Eurooppa yhdessä vihaa vastaan” (JOIN(2023)0051),

– ottaa huomioon 18. tammikuuta 2024 antamansa päätöslauselman perusoikeuksien tilanteesta Euroopan unionissa – vuosikertomus 2022 ja 2023[3] ,

– ottaa huomioon 18. tammikuuta 2024 antamansa päätöslauselman EU-rikosten luettelon laajentamisesta kattamaan vihapuheen ja viharikokset[4] ,

– ottaa huomioon 24. huhtikuuta 2024 antamansa päätöslauselman meneillään olevista SEU 7 artiklan 1 kohdan mukaisista Unkaria koskevista kuulemisista oikeusvaltion vahvistamisesta sekä sen talousarviovaikutuksista[5],

– ottaa huomioon 29. toukokuuta 2024 julkaistun komission ilmoituksen Puolaa vastaan käynnistetyn SEU 7 artiklan mukaisen menettelyn päättämisestä Puolan toteutettua toimia, joilla se palaa noudattamaan EU:n oikeusvaltionormeja,

– ottaa huomioon 24. tammikuuta 2019 annetun Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen päätöslauselman 2262 (2019) kansallisiin vähemmistöihin kuuluvien henkilöiden oikeuksien edistämisestä,

– ottaa huomioon Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön (Etyj) demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien toimiston, vähemmistövaltuutetun, mediavaltuutetun ja muiden elinten suositukset ja raportit, EU:n ja Etyjin välisen demokratiakehitykseen, institutionaalisten rakenteiden kehittämiseen ja ihmisoikeuksiin liittyvän yhteistyön sekä viharikoksia koskevan Etyjin vuosikertomuksen, jossa osallistuvat valtiot ovat sitoutuneet

---

1 EUVL C, C/2024/3995, 17.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/3995/oj.
2 EUVL C, C/2024/2656, 29.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2656/oj.
3 EUVL C, C/2024/5739, 17.10.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/5739/oj.
4 EUVL C, C/2024/5733, 17.10.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/5733/oj.
5 Hyväksytyt tekstit, P9_TA(2024)0367.

antamaan lainsäädäntöä, jossa säädetään viharikoksen vakavuuden huomioon ottavista seuraamuksista, sekä puuttumaan aliraportointiin ja ottamaan käyttöön tai kehittämään edelleen toimenpiteitä, joilla parannetaan lainvalvonnan, syyttäjälaitoksen ja oikeuslaitosten virkamiesten valmiuksia ehkäistä ja tutkia viharikoksia sekä nostaa niistä syytteitä,

– ottaa huomioon Euroopan tilintarkastustuomioistuimen 17. joulukuuta 2024 antaman erityiskertomuksen EU:n lainsäädännön täytäntöönpanon valvonnasta (28/2024), 22. helmikuuta 2024 antaman erityiskertomuksen oikeusvaltioperiaatteesta EU:ssa (03/2024), 10. tammikuuta 2022 antaman erityiskertomuksen EU:n tuesta oikeusvaltioperiaatteen edistämiselle Länsi-Balkanilla (01/2022) ja 28. helmikuuta 2024 antaman katsauksen komission raportoinnista oikeusvaltioperiaatteen noudattamisesta (02/2024) sekä näihin sisältyvät suositukset,

– ottaa huomioon komission puheenjohtajaehdokkaan Ursula von der Leyenin 18. heinäkuuta 2024 parlamentille esittelemät poliittiset suuntaviivat seuraavalle Euroopan komissiolle 2024–2029,

– ottaa huomioon vuonna 2024 tehdyt korruptiota koskevat eurobarometritutkimukset, joiden mukaan korruptio on EU:n kansalaisille ja yrityksille edelleen vakava huolenaihe,

– ottaa huomioon demokratiaa, oikeusvaltioperiaatetta ja perusoikeuksia käsittelevän seurantaryhmänsä (DRFMG) palauteraportit, matkaraportit, kirjalliset kysymykset ja vastaukset[1],

– ottaa huomioon työjärjestyksen 55 artiklan,

– ottaa huomioon ulkoasiainvaliokunnan lausunnon,

– ottaa huomioon oikeudellisten asioiden valiokunnan lausunnon,

– ottaa huomioon kansalaisvapauksien sekä oikeus- ja sisäasioiden valiokunnan mietinnön (A10-0100/2025),

A. ottaa huomioon, että unionin perustana ovat SEU 2 artiklassa vahvistetut yhteiset arvot, joita ovat ihmisarvon kunnioittaminen, vapaus, demokratia, tasa-arvo, oikeusvaltioperiaate ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen, vähemmistöihin kuuluvien oikeudet mukaan luettuina, ja että nämä arvot ovat EU:n jäsenvaltioille yhteisiä ja ne sisältyvät perusoikeuskirjaan ja kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin; ottaa huomioon, että perusoikeuskirja on osa EU:n primaarioikeutta; ottaa huomioon, että demokratia, oikeusvaltioperiaate ja perusoikeudet ovat toisiaan

---

1 Tietoa DRFMG:n kaikista seurantatoimista: https://www.europarl.europa.eu/committees/en/libe-democracy-rule-of-law-and-fundament/product-details/20190103CDT02662.

vahvistavia arvoja ja niiden heikentäminen on järjestelmätason uhka EU:ssa asuvien ihmisten oikeuksille ja vapauksille;

B. ottaa huomioon, että SEU 49 artiklasta, jossa määrätään jokaisella Euroopan valtiolla olevasta mahdollisuudesta hakea unionin jäsenyyttä, ilmenee, että unioni muodostuu valtioista, jotka ovat vapaasti ja vapaaehtoisesti sitoutuneet SEU 2 artiklassa tarkoitettuihin yhteisiin arvoihin ja jotka kunnioittavat näitä arvoja ja sitoutuvat edistämään niitä; ottaa huomioon, että EU:n oikeus perustuu näin ollen siihen perustavanlaatuiseen lähtökohtaan, että kullakin jäsenvaltiolla on kaikkien muiden jäsenvaltioiden kanssa – ja kukin jäsenvaltio tunnustaa kaikilla muilla jäsenvaltioilla olevan sen kanssa – samat arvot; toteaa tämän lähtökohdan merkitsevän sitä ja olevan perusteluna sille, että jäsenvaltioiden välillä vallitsee keskinäinen luottamus siihen, että kyseiset arvot tunnustetaan ja että näin ollen EU:n oikeutta, jolla ne pannaan täytäntöön, noudatetaan[12]; ottaa huomioon, että jäsenvaltioiden on varmistettava, ettei SEU 2 artiklassa vahvistettujen arvojen suojaa voida heikentää;

C. toteaa, että kansalaisjärjestöt, oikeusyhteisö, yhdistykset, riippumattomat tiedotusvälineet ja ruohonjuuritason liikkeet ovat edelleen oikeusvaltion kulmakivi, sillä ne edistävät avoimuutta, vastuuvelvollisuutta ja kansalaisten osallistumista demokraattisiin prosesseihin; katsoo, että näillä toimijoilla on ollut keskeinen merkitys oikeuslaitoksen riippumattomuuden, sananvapauden ja muiden perustuslaillisten arvojen turvaamisessa, ja toteaa, että niiden toimintaan kohdistuu usein yhä enemmän poliittisia ja oikeudellisia rajoitteita;

D. toteaa, että SEU 4 artiklan 3 kohdassa vahvistettu vilpittömän yhteistyön periaate velvoittaa unionin ja jäsenvaltiot kunnioittamaan ja avustamaan toisiaan perussopimuksista johtuvia tehtäviä täyttäessään ja velvoittaa jäsenvaltiot toteuttamaan kaikki yleis- tai erityistoimenpiteet, joilla voidaan varmistaa perussopimuksista tai unionin toimielinten säädöksistä johtuvien velvoitteiden täyttäminen; toteaa, että jäsenvaltioiden olisi pidättäydyttävä kaikista toimenpiteistä, jotka voisivat vaarantaa unionin tavoitteiden toteutumisen;

E. ottaa huomioon, että äskettäisessä Eurobarometri-tutkimuksessa 74 prosenttia vastaajista katsoi, että EU:lla on tärkeä rooli oikeusvaltioperiaatteen ylläpitämisessä, ja 89 prosenttia piti tärkeänä, että kaikki EU:n jäsenvaltiot kunnioittavat EU:n perusarvoja; katsoo, että nykyisessä maailmanlaajuisessa taloudellisessa ja poliittisessa tilanteessa on ratkaisevan tärkeää

---

1 Unionin tuomioistuimen lausunto 2/13, 18. joulukuuta 2014, ECLI:EU:C:2014:2454, 168 kohta.

2 Unionin tuomioistuimen tuomio 24. kesäkuuta 2019, Euroopan komissio v. Puolan tasavalta, C-619/18 P, ECLI:EU:C:2019:531, 42 kohta.

vahvistaa kansalaisten luottamusta oikeusvaltioperiaatteeseen ja demokratioiden selviytymiskykyä EU:n tasolla;

F. katsoo, että EU:hun liittymisen on aina oltava ansioihin perustuva menettely, jossa arvioidaan, täyttääkö hakija Kööpenhaminan arviointiperusteet, erityisesti ne, jotka koskevat ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeusvaltioperiaatteen täydellisen kunnioittamisen takaamista, jotta varmistetaan, että EU:n laajentuminen pikemminkin vahvistaa kuin heikentää EU:ta ja sen sisämarkkinoita; muistuttaa liittymistä valmistelevan tukivälineen perustavanlaatuisesta merkityksestä unionin välineenä, jolla tuetaan oikeusvaltioperiaatetta, demokratiaa ja ihmisoikeuksia ehdokasmaissa ja mahdollisissa ehdokasmaissa, mihin kuuluu demokraattisten instituutioiden ja kansalaisjärjestöjen vahvistaminen sekä edistyminen hyvän hallintotavan ja korruption torjunnan suhteen, syrjimättömyyden ja sukupuolten tasa-arvon edistäminen ja suojelu sekä konfliktien ehkäisy- ja ratkaisuvalmiuksien vahvistaminen;

Oikeuslaitoksen riippumattomuus

1. korostaa, että oikeudenmukainen ja saavutettava oikeusjärjestelmä kuuluu oikeusvaltion perusperiaatteisiin ja sen toteutuminen edellyttää riippumatonta oikeuslaitosta; toteaa jälleen, että oikeussuojan saatavuus on keskeisen tärkeää, jotta kansalaiset voivat käyttää oikeuksiaan, puuttua syrjintään ja saattaa päätöksentekijöitä vastuuseen;

2. muistuttaa, että vahvat kansalliset oikeusjärjestelmät ovat välttämättömiä jäsenvaltioissa, ehdokasmaissa ja mahdollisissa ehdokasmaissa, koska komissio turvautuu unionin oikeuden täytäntöönpanon valvonnassa kansallisiin oikeusviranomaisiin, ja niillä on keskeinen merkitys EU:ssa tehtävän oikeudellisen yhteistyön ja keskinäisen luottamuksen edistämisen kannalta; panee huolestuneena merkille, että vaikka jotkin oikeusjärjestelmät saattavat vaikuttaa vankoilta teoriassa, tämä ei aina vastaa todellisuutta;

3. tähdentää, että tuomareiden on oltava puolueettomia; muistuttaa, että tuomareiden nimitysten ja ylennysten on perustuttava yksinomaan heidän pätevyyteensä eivätkä poliittiset tai henkilökohtaiset seikat saa vaikuttaa niihin, sillä tuomarit ovat ratkaisevassa asemassa oikeuslaitoksen riippumattomuuden turvaamisessa; palauttaa mieliin, että kriteerien, jotka koskevat nimityksiä oikeuslaitoksen korkeisiin virkoihin, on oltava täysin avoimia;

4. korostaa kansallisten tuomarineuvostojen tärkeää roolia oikeuslaitoksen riippumattomuuden turvaamisessa; pitää tarpeellisena arvioida uudistuksia, joiden hyväksymisprosessit ovat parhaillaan käynnissä eri jäsenvaltioissa, ja kannustaa

mukauttamaan näiden elinten kokoonpanon ja toiminnan komission ja Euroopan neuvoston vahvistamiin ja unionin tuomioistuimen hyväksymiin normeihin; kehottaa komissiota kiinnittämään tulevissa oikeusvaltiokertomuksissaan erityistä huomiota jäsenvaltioiden kansallisten tuomarineuvostojen tehtäviin, rakenteisiin ja toimintaan oikeuslaitoksen riippumattomuutta arvioidessaan;

5. huomauttaa, että syyttäjälaitos on keskeinen tekijä jäsenvaltion kyvyssä torjua rikollisuutta ja korruptiota; pitää hallitusten harjoittamaa tai poliittista puuttumista korruptiotutkintoihin valitettavana ja muistuttaa, että kukaan ei ole lain yläpuolella; tuomitsee oikeusjärjestelmän väärinkäytön poliittisiin tarkoituksiin, mukaan lukien poliittisten vastustajien vainoaminen ja puuttuminen korruptiotutkintoihin; korostaa, että sekä poliittisista syistä nostettavat syytteet että poliittisesti motivoidut armahduslait ja -menettelyt heikentävät kansalaisten luottamusta perustuslaillisiin periaatteisiin ja EU:n normeihin; pitää tärkeänä taata syyttäjälaitoksen itsenäisyys ja riippumattomuus ja estää näin etenkin hallituksen harjoittama poliittinen puuttuminen sen työhön; pitää syyttäjien nimitysprosessien läpinäkyvyyttä keskeisenä tekijänä, jotta voidaan säilyttää kansalaisten luottamus rikosoikeusjärjestelmään; korostaa olevansa huolissaan sellaisten tuomareiden ja syyttäjien joutumisesta toistuvasti hyökkäysten kohteeksi, jotka tutkivat korkean profiilin poliittisia tapauksia, joissa poliittisia vastustajia syytetään korruptiosta ja vallan väärinkäytöstä;

6. vaatii, että tuomareiden ja syyttäjien kurinpitomenettelyjä hoitavat riippumattomat elimet ja että niihin ei kohdisteta poliittista puuttumista, ja kehottaa tarvittaessa uudistamaan kurinpitomenettelyjärjestelmää, jotta poliittiset viranomaiset eivät voi käyttää niitä oikeuslaitoksen valvontaan;

7. kehottaa komissiota suorittamaan jatkuvaa valvontaa varmistaakseen, että tuomarit ja syyttäjät pysyvät riippumattomina heidän nimityksistään tai uudelleennimityksistään vastaavista viranomaisista; kehottaa komissiota seuraamaan ennakoivasti oikeusvaltioperiaatteen taantumisen riskejä oikeuslaitoksen riippumattomuuden ja oikeussuojan saatavuuden osalta ja reagoimaan niihin nopeasti unionin tuomioistuimen äskettäisessä oikeuskäytännössä selvennetyn heikentämiskiellon periaatteen mukaisesti;

8. toteaa, että komissio on havainnut rakenteellisia haasteita oikeuslaitoksen tehokkuuden, saavutettavuuden ja laadun parantamisessa joissakin jäsenvaltioissa[1] sekä ehdokasmaissa ja mahdollisissa ehdokasmaissa; toteaa komission havainneen, että useat jäsenvaltiot ovat osoittaneet lisäresursseja oikeusjärjestelmien toimintakyvyn vahvistamiseen varmistaakseen tapausten oikea-aikaisen ratkaisemisen ja vähentääkseen ruuhkautumista, kun taas

---

[1] COM(2024)0800, suositukset sisältävä liite, s. 1, 9, 11, 19 ja 24.

joissakin jäsenvaltioissa palkkataso aiheuttaa edelleen haasteita, minkä vuoksi usein esiintyy henkilöstöpulaa ja virkoja on avoinna; toteaa, että liian vähäinen rahoitus ja henkilöstövaje voivat heikentää oikeusjärjestelmien saavutettavuutta ja vaikuttavuutta ja rapauttaa näin luottamusta oikeusvaltioon; pitää asianmukaista palkkausta olennaisena, jotta voidaan houkutella ja pitää palveluksessa pätevää oikeusalan henkilöstöä; on vahvasti sitä mieltä, että koulutus on keskeinen tekijä, joka takaa tuomareiden riippumattomuuden sekä oikeusjärjestelmän laadun ja tehokkuuden; toteaa, että oikeusvaltion ja oikeudenmukaisten menettelyjen tilan kannalta on tärkeää, että oikeudelliset menettelyt toteutetaan kohtuullisessa ajassa; panee tässä yhteydessä merkille, että oikeusalan tulostaulun mukaan EU:n oikeudellisella alueella esiintyy merkittäviä eroja;

9. kannustaa jäsenvaltioita varmistamaan koulutusmahdollisuudet tuomareille; on vahvasti sitä mieltä, että koulutuksen olisi oltava monialaista ja siinä olisi keskityttävä erityisesti sukupuolten tasa-arvoon; muistuttaa, että riittävillä resursseilla, mukaan lukien rahoitus, infrastruktuuri ja pätevä henkilöstö, on ratkaiseva merkitys oikeusjärjestelmän tehokkuuden ja saavutettavuuden kannalta; panee merkille tuomioistuinhenkilöstön, myös notaarien, roolin useissa jäsenvaltioissa; kehottaa kaikkia jäsenvaltiota toteuttamaan jatkotoimia korruptiotapauksissa kohtuullisessa määräajassa, jotta kansalaisista ei tunnu, että ne jäävät rankaisematta; kehottaa jäsenvaltioita hyödyntämään digitalisaation tarjoamia mahdollisuuksia menettelyjen yksinkertaistamiseen, tehokkuuden ja saavutettavuuden parantamiseen, ajan säästämiseen ja varastointikustannusten vähentämiseen;

10. korostaa riippumattomien oikeusjärjestelmien ja maksuttoman oikeusavun saatavuuden merkitystä yhdenvertaisen oikeussuojan saatavuuden varmistamisessa; toteaa jälleen, että riittävät resurssit, mukaan lukien infrastruktuuri ja henkilöstö, ovat ratkaisevan tärkeitä oikeusjärjestelmien parantamiseksi; suosittelee, että jäsenvaltiot toteuttavat konkreettisia toimia parantaakseen syrjäytyneiden ja haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien oikeussuojan saatavuutta muun muassa rahoittamalla asianmukaisesti ja tehostamalla oikeusapujärjestelmiä ja toteuttamalla toimenpiteitä kielimuurien ja digitaalisten kuilujen poistamiseksi;

11. muistuttaa, että komission vuoden 2024 oikeusvaltiokertomuksessa todetaan, että Unkarissa oikeuslaitoksen riippumattomuuteen liittyy edelleen vakavaa huolta, että syyttäjälaitokseen kohdistuva poliittinen vaikuttaminen jatkuu, mikä voi johtaa epäasianmukaiseen puuttumiseen yksittäisiin tapauksiin, että tuomareiden sananvapauteen kohdistuu edelleen painetta ja että tuomareita koskevat mustamaalauskampanjat jatkuvat tiedotusvälineissä;

12. on tyytyväinen unionin tuomioistuimen keskeiseen rooliin oikeusvaltioperiaatteen ylläpitämisessä kaikkialla EU:ssa; kannattaa

uusia aloitteita unionin tuomioistuimen resurssien ja toimintamahdollisuuksien lisäämiseksi, jotta voidaan vastata tehokkaasti oikeusvaltioperiaatteeseen liittyviin uusiin haasteisiin; toteaa jälleen, että SEU 19 artiklan ja SEUT 267 artiklan mukaisesti kansallisia tuomioistuimia ei saa estää käyttämästä mahdollisuutta esittää unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisupyyntö; kehottaa komissiota tekemään tätä koskevan järjestelmällisen tarkastuksen osana vuotuista oikeusvaltiokertomustaan ja käynnistämään rikkomusmenettelyjä tapauksissa, joissa kansalliset tuomarit kohtaavat tähän liittyviä esteitä;

13. pitää valitettavana joissakin jäsenvaltioissa ilmenevää kehityssuuntausta, jossa unionin tuomioistuimen ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomioita sovelletaan valikoivasti, niiden täytäntöönpanoa viivytetään tai niitä ei panna ollenkaan täytäntöön, ja kehottaa panemaan ne täytäntöön oikea-aikaisesti ja tehokkaasti; korostaa, että jäsenvaltioiden ja EU:n toimielinten on järjestelmällisesti sisällytettävä toimintaansa ja pantava täytäntöön unionin tuomioistuimen uusin oikeuskäytäntö noudattaakseen oikeusvaltioperiaatetta ja varmistaakseen unionin oikeuden yhdenmukaisen soveltamisen; kehottaa mukauttamaan pikaisesti kansallista lainsäädäntöä ja institutionaalista kehystä tuomioistuinten ratkaisujen noudattamiseksi;

14. toistaa tukevansa voimakkaasti Kansainvälistä tuomioistuinta ja Kansainvälistä rikostuomioistuinta ja toteaa niiden olevan tänä kansainvälisen oikeuden kannalta erityisen haastavana aikana olennaisen tärkeitä, riippumattomia ja puolueettomia lainkäyttövallan elimiä; muistuttaa, että Kansainvälisen tuomioistuimen tuomiot ovat oikeudellisesti sitovia ja ne on pantava kokonaisuudessaan täytäntöön; kehottaa unionia, sen jäsenvaltioita sekä ehdokasmaita ja mahdollisia ehdokasmaita edelleen tukemaan Kansainvälistä rikostuomioistuinta;

15. pyytää, että komissio perussopimusten valvojana täyttäisi velvollisuutensa unionin perusarvojen noudattamisen valvonnassa, mukaan lukien SEU 2 artiklassa ja EU:n primaarioikeudessa tarkoitetut arvot, eikä luottaisi ainoastaan siihen, että kansalaiset itse vievät asioita tuomioistuimeen varmistaakseen EU:n oikeuden soveltamisen; korostaa, että kotimaisten ja kansainvälisten tuomioiden täytäntöönpanon laiminlyönti on vastoin oikeusvaltioperiaatetta ja saattaa jättää ihmiset ilman oikeussuojakeinoja ja voi antaa kansalaisille sellaisen käsityksen, että tuomiot voidaan jättää huomiotta, mikä heikentää yleistä luottamusta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyttöön; korostaa unionin tuomioistuimen ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen keskeistä tehtävää lain noudattamisen varmistamisessa ja lainsäädännön yhdenmukaisen soveltamisen takaamisessa; ehdottaa, että tuomioistuinten päätösten täytäntöönpanolle vahvistetaan selkeät määräajat ja laaditaan yksityiskohtainen seurantasuunnitelma täytäntöönpanoa odottavien tuomioiden täytäntöönpanolle; kehottaa

komissiota käynnistämään tarvittaessa rikkomusmenettelyjä sekä esittämään välitoimia; kehottaa jäsenvaltioita panemaan unionin tuomioistuimen ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen täytäntöönpanoa odottavat tuomiot ripeästi täytäntöön ja ehdottaa, että perustetaan seurantayksikkö seuraamaan unionin tuomioistuimen ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen demokratiaan, oikeusvaltioperiaatteeseen ja perusoikeuksiin liittyvien tuomioiden täytäntöönpanoa EU:n jäsenvaltioissa, ja kehottaa sisällyttämään seurantayksikön havainnot kokonaisuudessaan vuotuiseen oikeusvaltiokertomukseen; suosittaa, että komissio ryhtyy erityisesti toimiin, jos unionin tuomioistuimen tuomioita ei ole pantu täytäntöön SEUT 260 artiklan 2 kohdan mukaisesti, ja soveltaa ehdollisuusasetusta tapauksissa, joissa unionin tuomioistuimen ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomioita ei ole noudatettu ja jos havaittu rikkominen vaikuttaa tai uhkaa vakavasti vaikuttaa unionin talousarvioon tai taloudellisiin etuihin; korostaa, että unionin oikeuden järjestelmällisestä noudattamatta jättämisestä on määrättävä konkreettisia taloudellisia seuraamuksia todellisen pelotevaikutuksen varmistamiseksi; kehottaa komissiota arvioimaan, antavatko viivästykset tai tuomioiden noudattamatta jättäminen aihetta käynnistää SEUT 258 artiklan mukainen velvollisuuden noudattamatta jättämistä koskeva menettely; kehottaa komissiota analysoimaan järjestelmällisesti tietoja YK:n sopimuselinten maakohtaisten näkemysten noudattamatta jättämisestä;

16. pitää myönteisenä rikoksen uhrien oikeuksia koskevan direktiivin[1] tarkistamista, jolla poistetaan oikeudellisia puutteita ja varmistetaan, että uhreilla on käytössään oikeussuojakeinoja ja he saavat tukea; kehottaa neuvostoa ottamaan huomioon mahdollisimman paljon parlamentin neuvotteluvaltuuksista, myös säännöksiä, joilla varmistetaan uhrien oikeus saattaa päätökset uudelleen käsiteltäväksi rikosoikeudellisissa menettelyissä ja jotka koskevat oikeussuojakeinojen saatavuutta ja oikeudenmukaista korvausta sekä kattavia tukipalveluja, etenkin haavoittuvassa asemassa oleville; korostaa, että on tärkeää kerätä tietoja tehokkaasti, tehostaa resurssien kohdentamista uhrien auttamiseen ja turvata uhrien yksityisyys ja henkilötiedot, jotta voidaan estää toissijainen uhriksi joutuminen ja varmistaa, että uhrit, myös paperittomat maahanmuuttajat ja turvapaikanhakijat, voivat ilmoittaa rikoksista turvallisesti; odottaa lainsäätäjien hyväksyvän ratkaisuja, joissa uhrit ovat keskeisellä sijalla;

17. panee merkille lainvalvonnan keskeisen roolin, kun vaalitaan oikeusvaltioperiaatetta ja suojellaan perusoikeuksia; kehottaa

---

[1] Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/29/EU, annettu 25. lokakuuta 2012, rikoksen uhrien oikeuksia, tukea ja suojelua koskevista vähimmäisvaatimuksista sekä neuvoston puitepäätöksen 2001/220/YOS korvaamisesta (EUVL L 315, 14.11.2012, s. 57, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2012/29/oj).

jäsenvaltioita varmistamaan poliisille ja lainvalvontaviranomaisille riittävän rahoituksen, koulutuksen ja resurssit; kehottaa jäsenvaltioita ottamaan tässä yhteydessä huomioon Euroopan neuvoston laatiman poliisin eettisen perussäännön; korostaa, että voimankäytön on aina oltava ehdottoman välttämätöntä ja oikeasuhteista ja siihen on sovellettava selkeitä suojatoimia; kehottaa jäsenvaltioita ottamaan käyttöön YK:n normeihin, suosituksiin ja ohjaaviin periaatteisiin perustuvia suuntaviivoja lainvalvontahenkilöstön käyttämien aseiden avoimesta, riippumattomasta ja johdonmukaisesta valinnasta, testauksesta ja kokeilusta; toteaa, että tällaisessa arvioinnissa olisi määritettävä ennen kyseisten aseiden valintaa ja käyttöönottoa, että ne ovat kansainvälisen ihmisoikeuksia koskevan oikeuden ja kansainvälisten ihmisoikeusnormien mukaisia; kehottaa jäsenvaltioita tutkimaan perusteellisesti mahdolliset lainvalvontaviranomaisten liiallista voimankäyttöä ja syrjivää kohtelua koskevat tapaukset;

18. kehottaa komissiota sisällyttämään vankiloiden olosuhteet oikeusvaltioperiaatteeseen liittyvänä huolenaiheena tuleviin oikeusvaltiokertomuksiin, sillä vankiloiden tilanahtaus, epäasianmukaiset asuinolosuhteet ja itsemurhien hälyttävät määrät herättävät vakavaa ja kasvavaa huolta eri puolilla Eurooppaa;

19. kehottaa komissiota kiinnittämään erityistä huomiota prosessioikeuden analysointiin, jotta voidaan tunnistaa vahvuuksia, puutteita, eroavuuksia ja parhaita käytäntöjä avoimuuden, tehokkuuden ja oikeudenmukaisen kohtelun varmistamisessa ja siten vahvistaa hallinto-oikeutta kaikkialla EU:ssa keinona varmistaa viranomaisten vastuuvelvollisuus;

Korruptiontorjunnan kehys

20. korostaa oikeusvaltioperiaatteen edellyttävän, että julkista virkaa hoitavat henkilöt eivät voi toimia mielivaltaisesti eivätkä käyttää valtaansa väärin henkilökohtaisen hyödyn saamiseksi; painottaa, että hallitusten olisi hyväksyttävä lakeja yleisen edun nimissä, ei yksittäisten henkilöiden edun mukaisesti;

21. toteaa jälleen, että korruptio on vakava uhka demokratialle, perusoikeuksille ja oikeusvaltioperiaatteelle jäsenvaltioissa, ehdokasmaissa ja mahdollisissa ehdokasmaissa; korostaa, että korruptio heikentää kansalaisten luottamusta julkisiin laitoksiin; pitää valitettavana, että vuonna 2024 tehdyn korruptiota koskevan eurobarometritutkimuksen mukaan korruptio on EU:n kansalaisille ja yrityksille edelleen vakava huolenaihe, sillä 68 prosenttia kansalaisista arvelee korruption olevan yleistä heidän kotimaassaan, 65 prosenttia katsoo, että korkean tason korruptiotapauksiin ei paneuduta riittävästi, ja 41 prosenttia arvelee, että korruptio on lisääntynyt; katsoo, että EU:n on tämän vuoksi tehostettava korruptiontorjuntatoimiaan;

22. kehottaa jälleen komissiota saattamaan nopeasti päätökseen neuvottelut EU:n jäsenyydestä Euroopan neuvoston lahjonnan vastaisessa valtioiden ryhmässä (GRECO); toteaa, että ryhmän jäsenyys varmistaa paremman avoimuuden, vastuuvelvollisuuden ja tehokkuuden EU:n varojen hallinnoinnissa, lainsäädäntöprosessissa ja EU:n toimielinten työssä, ja vaatii, että vuotuinen oikeusvaltiokertomus kattaa kaikki EU:n toimielimet;

23. kehottaa jälleen kaikkia jäsenvaltioita hyväksymään tuomareita koskevat käytännesäännöt noudattaen GRECOn suosituksia ja ottaen huomioon Euroopan ihmisoikeustuomioistuimessa ja unionin tuomioistuimessa sovellettavat käytännesäännöt; kehottaa jäsenvaltioita luomaan riippumattomia mekanismeja käytännesääntöjen ja muiden lakien väitettyjen rikkomusten tutkimista varten, parantamaan julkistamista ja avoimuutta eturistiriitatilanteiden ja oikeuslaitoksen vastaanottamien lahjojen osalta ja puuttumaan pyöröovi-ilmiön ongelmaan;

24. kehottaa jäsenvaltioita, ehdokasmaita ja mahdollisia ehdokasmaita sekä EU:n toimielimiä edistämään julkisten laitosten avoimuutta ja vastuuvelvollisuutta vahvistamalla korruption torjuntaa ja toimivaltaristiriitoja koskevia oikeudellisia kehyksiä sekä raportointiprosesseja korruptiotapausten, myös korkean tason korruptiotapausten (mukaan lukien julkisiin hankintamenettelyihin ja suuririskisiin alueisiin, kuten satamiin tai maarajoihin, liittyvät tapaukset), tehokkaan tutkinnan ja niitä koskevien syytetoimien varmistamiseksi, lujittamalla valvontamekanismeja ja -elimiä ja nykyisten virastojen riippumattomuutta ja asianmukaista toimintaa, edistämällä väärinkäytösten paljastajien suojelua ja parantamalla nuhteettomuutta koskevia puitteita ja lainsäädäntöä varten harjoitettavaa edunvalvontaa; pitää valitettavana, että asiassa on saatu aikaan vain vähän edistystä, ja korostaa, että lopulliset tuomiot ja pelotteena toimivat seuraamukset ovat välttämättömiä, jotta voidaan osoittaa todellinen sitoutuminen korruption torjuntaan; kehottaa jäsenvaltioita varmistamaan edunvalvontatoiminnan avoimuuden ja vastuuvelvollisuuden, myös pakollisten edunvalvontarekistereiden ja lainsäädäntöjalanjälkeä koskevien mekanismien perustamisen tai parantamisen, jotta on mahdollista seurata edunvalvonnan vaikutusta lainsäädäntömenettelyihin;

25. toteaa, että Euroopan syyttäjänvirastolla (EPPO) on tärkeä rooli oikeusvaltioperiaatteen turvaamisessa ja korruption torjunnassa EU:ssa; kannustaa komissiota seuraamaan tiiviisti, missä määrin jäsenvaltiot tekevät yhteistyötä EPPOn kanssa; kannattaa EPPOn seuranta- ja koordinointivaltuuksien vahvistamista, jotta voidaan lujittaa sen valmiuksia torjua korruptiota jäsenvaltioissa; kehottaa komissiota ehdottamaan SEUT 86 artiklan 4 kohdan nojalla EPPOn toimeksiannon laajentamista EU:n rajoittavien toimenpiteiden kiertämisen ja rajatylittävien ympäristörikosten estämiseksi sekä

nopeuttamaan EPPO-asetuksen[1] ja unionin taloudellisiin etuihin kohdistuvien petosten torjunnasta rikosoikeudellisin keinoin annetun direktiivin[2] tarkistamista EPPOn ensisijaisen toimivallan turvaamiseksi ja selventämiseksi EU:n taloudellisia etuja vahingoittavissa tai EU:n virkamiesten tekemissä korruptiorikoksissa;

26. kehottaa kaikkia EPPOn ulkopuolelle jääneitä jäsenvaltioita liittymään siihen, jotta voidaan lisätä korruption torjunnan vaikuttavuutta, erityisesti EU:n varojen suojelun osalta; kehottaa kaikkia ehdokasmaita ja mahdollisia ehdokasmaita vahvistamaan puitteet vaikuttavan yhteistyön tekemiseksi EPPOn kanssa;

27. kehottaa Europolia, Eurojustia, Euroopan tilintarkastustuomioistuinta, EPPOa, Euroopan petostentorjuntavirastoa (OLAF) ja muita EU:n elimiä parantamaan yhteistyötään EU:n varoihin vaikuttavan korruption ja niihin vaikuttavien petosten torjunnassa;

28. kehottaa komissiota lisäämään avoimuutta ja vastuuvelvollisuutta kaikissa tiedonannoissaan, tapaamisissaan ja kokouksissaan erityisesti yhteyksissä kansallisiin korkean tason toimijoihin;

29. suhtautuu myönteisesti korruption torjuntaa koskevaan komission direktiiviehdotukseen, jolla yhdenmukaistetaan julkisen ja yksityisen sektorin korruptiorikosten määritelmää ja vastaavia seuraamuksia; on tyytyväinen siihen, että korruption torjuntaa koskevaan direktiiviin on sisällytetty ennalta ehkäiseviä toimenpiteitä, myös laittoman poliittisen rahoituksen ja koulutuksen osalta, kuten eturistiriitojen ilmoittamista ja hallintaa koskevat toimivat säännöt, tietojen avoin saatavuus sekä yksityisen ja julkisen sektorin vuorovaikutusta koskevat toimivat säännöt; kehottaa jäsenvaltioita myös ottamaan käyttöön pyöröovi-ilmiötä koskevia toimivia sääntöjä, laatimaan virkamiehiä koskevia käytännesääntöjä, ottamaan käyttöön julkisen lainsäädäntöjalanjäljen ja varmistamaan vaaleilla valittavien viranhaltijoiden tehtäviin ehdolla olevien henkilöiden ja poliittisten puolueiden rahoituksen läpinäkyvyyden; pitää myönteisenä, että lähes kaikilla jäsenvaltioilla on nyt käytössään korruptiontorjuntastrategiat; pitää kuitenkin valitettavana, että niiden täytäntöönpano ja vaikuttavuus vaihtelevat; kehottaa jäsenvaltioita, joilla ei vielä ole korruptiontorjuntastrategiaa, laatimaan ja panemaan täytäntöön vankan ja vaikuttavan strategian

---

[1] Neuvoston asetus (EU) 2017/1939, annettu 12. lokakuuta 2017, tiiviimmän yhteistyön toteuttamisesta Euroopan syyttäjänviraston (EPPO) perustamisessa (EUVL L 283, 31.10.2017, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2017/1939/oj).

[2] Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2017/1371, annettu 5. heinäkuuta 2017, unionin taloudellisiin etuihin kohdistuvien petosten torjunnasta rikosoikeudellisin keinoin (EUVL L 198, 28.7.2017, s. 29, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2017/1371/oj).

yhteistyössä kansalaisyhteiskunnan kanssa; korostaa, että on tärkeää tunnistaa korruption uhrit, ilmoittaa heille, edustaa heitä ja huolehtia koordinoinnista heidän välillään; kehottaa jäsenvaltioita suojelemaan korruption uhreja ja antamaan heille mahdollisuuden esittää näkemyksensä ja huolenaiheensa, jotta niitä voidaan tarkastella rikosoikeudellisten menettelyjen asianmukaisissa vaiheissa; kehottaa jäsenvaltioita varmistamaan, että korruption uhreilla on oikeus riittävään ja oikeasuhteiseen korvaukseen;

30. kehottaa kaikkia EU:n toimielimiä, elimiä, toimistoja ja virastoja vahvistamaan korruptionvastaisia toimiaan, jotka liittyvät eturistiriidoista ilmoittamiseen ja niiden hallintaan, tietojen avoimeen saatavuuteen, sääntöihin, joilla säännellään EU:n toimielinten, elinten, toimistojen ja virastojen vuorovaikutusta yksityisen sektorin kanssa, pyöröovi-ilmiöön ja viranhaltijoiden käytännesääntöihin; katsoo, että Euroopan parlamentin jäsenillä ei pitäisi olla toimikautensa aikana palkallisia sivutoimia voittoa tavoittelevissa organisaatioissa tai yrityksissä, jotka pyrkivät vaikuttamaan EU:n päätöksentekoon;

31. toteaa, että väärinkäytösten paljastajilla on ratkaiseva rooli korruption paljastamisessa ja avoimuuden edistämisessä sekä julkisella että yksityisellä sektorilla; korostaa, että väärinkäytösten paljastajia on tarpeen suojella vastatoimilta ja häirinnältä; kehottaa vahvistamaan entisestään väärinkäytösten paljastajia suojelevia riippumattomia ja itsenäisiä viranomaisia ja ottamaan ne tiiviimmin osaksi laajempia kansallisia korruptiontorjuntakehyksiä, jotta voidaan varmistaa yhtenäinen ja päättäväinen lähestymistapa korruption torjuntaan kaikissa jäsenvaltioissa;

Tiedotusvälineiden moniarvoisuus ja vapaus

32. suhtautuu myönteisesti aloitteisiin, joilla pyritään edistämään vapaita, riippumattomia ja moniarvoisia tiedotusvälineitä sekä toimittajille turvallista ja suotuisaa toimintaympäristöä ja joista voidaan mainita esimerkkinä eurooppalainen medianvapaussäädös[1], ja kehottaa panemaan sen nopeasti täytäntöön; kehottaa jäsenvaltioita, ehdokasmaita ja mahdollisia ehdokasmaita lisäämään avoimuutta valtion mainonnan kohdentamisessa verkossa ja sen ulkopuolella ja noudattamaan toimittajien ja muiden media-alan ammattilaisten suojelun, turvallisuuden ja voimaannuttamisen varmistamisesta Euroopan unionissa 16. syyskuuta 2021 annettuun komission suositukseen (EU) 2021/1534 sisältyviä suosituksia; kehottaa komissiota antamaan jäsenvaltioille tarvittavaa tukea eurooppalaisen medianvapaussäädöksen saattamiseksi osaksi

---

[1] Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2024/1083, annettu 11. huhtikuuta 2024, mediapalvelujen yhteisestä kehyksestä sisämarkkinoilla ja direktiivin 2010/13/EU muuttamisesta (eurooppalainen medianvapaussäädös) (EUVL L, 2024/1083, 17.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1083/oj).

kansallista lainsäädäntöä ja seuraamaan sen täytäntöönpanoa etenkin jäsenvaltioissa, jotka sijoittuvat kehnosti vapautta mittaavissa indekseissä; korostaa, että eurooppalainen medianvapaussäädös on ratkaiseva virstanpylväs tiedotusvälineiden riippumattomuuden, moniarvoisuuden ja lahjomattomuuden turvaamisessa kaikkialla unionissa;

33. on syvästi huolissaan toimittajiin ja kustantajiin kohdistuvien hyökkäysten lisääntymisestä ja niiden kohdistumisesta suhteettomasti naisiin; kehottaa komissiota sekä jäsenvaltioita, ehdokasmaita ja mahdollisia ehdokasmaita varmistamaan toimittajien ja erityisen alttiina olevien tutkivien toimittajien ja faktantarkistajien turvallisuuden ja suojelun; korostaa, että yleisimpiä uhkan muotoja ovat sanalliset hyökkäykset, verkossa tapahtuva häirintä, sosiaalisen median ja sähköpostin kautta tapahtuva pelottelu ja oikeudelliset uhkaukset, myös SLAPP-kannedirektiivin[1] piiriin kuuluvat tapaukset (”julkiseen keskusteluun osallistumista vastustavat strategiset kanteet”), sekä vainoaminen ja henkilökohtainen häirintä;

34. kehottaa jäsenvaltioita panemaan SLAPP-kannedirektiivin ja julkista osallistumista harjoittavien toimittajien ja ihmisoikeuksien puolustajien suojelemisesta ilmeisen perusteettomilta tai aiheettomilta kanteilta 27. huhtikuuta 2022 annetun komission suosituksen (EU) 2022/758[2] täytäntöön kaikilta osin sekä hyväksymään kattavia kansallisia SLAPP-kanteiden vastaisia toimenpiteitä toimittajien suojelemiseksi ja tuen antamiseksi niille, jotka kohtaavat pelottelua ja kunnianloukkauksia ja joiden mahdollisuutta harjoittaa ammattiaan rajoitetaan; suosittaa, että saattaessaan direktiivin osaksi kansallista lainsäädäntöään jäsenvaltiot ulottavat sen soveltamisalan kattamaan myös kansalliset tapaukset, sillä valtaosa SLAPP-kanteista nostetaan kansallisella tasolla; kehottaa komissiota esittämään ehdotuksia nykyisen direktiivin soveltamisalaan kuulumattomien SLAPP-kanteiden käsittelystä;

35. kehottaa sisällyttämään rikoslainsäädäntöön toimittajia vastaan tehtyjen rikosten koventamisperusteeksi sen, että teon vaikuttimena on toimittajien ammatillinen toiminta tai se liittyy heidän ammatilliseen toimintaansa;

---

1 Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2024/1069, annettu 11. huhtikuuta 2024, julkiseen keskusteluun osallistuvien henkilöiden suojelemisesta ilmeisen perusteettomilta vaatimuksilta tai väärinkäyttöön perustuvilta oikeudenkäynneiltä (”julkiseen keskusteluun osallistumista vastustavat strategiset kanteet”) (EUVL L, 2024/1069, 16.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1069/oj).

2 EUVL L 138, 17.5.2022, s. 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2022/758/oj.

36. kehottaa jäsenvaltioita sekä ehdokasmaita ja mahdollisia ehdokasmaita suojelemaan ja edistämään tiedotusvälineiden vapautta ja moniarvoisuutta, varmistamaan julkisten varojen avoimen jakamisen, ehkäisemään tiedotusvälineiden omistajuuden keskittymistä, suojelemaan toimituksellista riippumattomuutta ja torjumaan disinformaatiota, erityisesti tehokkaiden lakien, kuten tiedotusvälineiden omistuksen avoimuutta koskevien säännösten, ja riippumattomien sääntelyviranomaisten avulla; korostaa julkisen palvelun median tärkeää roolia; suhtautuu myönteisesti kansallisen tason aloitteisiin perustaa omistusta ja mainontaan sijoitettuja varoja koskevia julkisia tietoja sisältävä mediarekisteri läpinäkyvyyden, puolueettomuuden ja todennettavuuden varmistamiseksi; kehottaa lisäksi jäsenvaltioita varmistamaan julkisen palvelun medialle läpinäkyviin ja objektiivisiin kriteereihin perustuvan riittävän, kestävän ja ennakoitavissa olevan rahoituksen ja määrärahojen vakauden; suosittaa, että perustetaan tiedotusvälineiden vapauteen keskittyvä EU:n rahasto, josta tuettaisiin riippumatonta journalismia ja paikallisia tiedotusvälineitä;

37. tuomitsee vihapuheen leviämisen muun muassa valtamediassa ja sosiaalisessa mediassa, sillä se on vakava uhka demokratialle ja oikeusvaltioperiaatteelle; kehottaa tehostamaan tiedotusvälineitä koskevien säädösten täytäntöönpanoa vihapuheen torjumiseksi ja monimuotoisen ja osallistavan mediaympäristön turvaamiseksi perusoikeuksien tilanteesta Euroopan unionissa 18. tammikuuta 2024 antamansa päätöslauselman mukaisesti; korostaa, että nimekkäiden julkisuuden henkilöiden ja poliitikkojen on näytettävä esimerkkiä ja varmistettava, että keskustelu on kunnioittavaa; palauttaa mieliin, että sananvapaus on demokraattisten yhteiskuntien perusarvo, jota ei pitäisi rajoittaa perusteettomasti; muistuttaa lisäksi, että kaiken vihapuhetta ja viharikoksia koskevan lainsäädännön olisi perustuttava välttämättömyys- ja suhteellisuusperiaatteisiin; painottaa, että sananvapautta on harjoitettava lain sallimissa rajoissa ja perusoikeuskirjan 11 artiklan mukaisesti eikä sitä saisi käyttää vihapuheen ja viharikosten suojakilpenä;

38. toteaa, että kansalaiset näkevät merkkejä väärän tiedon ja disinformaation vauhdittamasta demokratian rapautumisesta ja että virheellisen tiedon levittäminen sosiaalisen median kautta voi johtaa oikeusvaltioperiaatteen yleisen kunnioittamisen rapautumiseen; kehottaa digitaalisia alustoja varmistamaan viipymättä yhteisönsä omien normien ja EU:n lainsäädännön, muun muassa digipalvelusäädöksen[1] ja kilpailusääntöjen, noudattamisen; kehottaa komissiota arvioimaan noudattamista säännöllisesti ja ryhtymään

---

[1] Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2022/2065, annettu 19. lokakuuta 2022, digitaalisten palvelujen sisämarkkinoista ja direktiivin 2000/31/EY muuttamisesta (digipalvelusäädös) (EUVL L 277, 27.10.2022, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2065/oj).

tarvittaessa toimenpiteisiin; suosittelee, että jäsenvaltiot, ehdokasmaat ja mahdolliset ehdokasmaat kehittävät kattavia strategioita, joilla torjutaan disinformaatiota ja ulkomaista puuttumista demokraattisiin prosesseihin ja turvataan samalla sananvapaus ja tiedotusvälineiden moniarvoisuus;

39. tuomitsee ankarasti valtion määräysvallan tiedotusvälineissä ja poliittisen puuttumisen niiden toimintaan; painottaa, että tiedotusvälineiden sääntelyviranomaisia on suojeltava asianmukaisesti oikeudellisin takein, jotta varmistetaan, että ne ovat riippumattomia, ettei niitä voida painostaa poliittisesti ja että niillä on käytettävissään riittävät määrärahat; korostaa tiedotusvälineiden riippumattomien sääntelyviranomaisten merkitystä demokratian kannalta;

40. ilmaisee syvän huolensa vakoiluohjelmien väärinkäytöstä ja siitä, ettei toimittajien laitonta valvontaa vastaan ole riittäviä suojatoimia; kehottaa komissiota panemaan täytäntöön parlamentin PEGA-tutkintavaliokunnan suositukset, jotka koskevat poliittisin perustein tapahtuvan valvonnan kieltämistä;

41. kehottaa jäsenvaltioita varmistamaan, että saatettaessa syyttömyysolettamaa koskeva direktiivi (EU) 2016/343[1] osaksi kansallista lainsäädäntöä ei rajoiteta oikeutta raportoida ja tiedottaa yleisölle yleistä etua koskevista asioista, myös oikeudellisista tutkinnoista, joista ei säädetä direktiivissä; kehottaa jäsenvaltioita tarkastelemaan uudelleen ja tarvittaessa muuttamaan nykyisiä kansallisia säännöksiä, jotka voivat rajoittaa journalistisia vapauksia;

42. kehottaa jäsenvaltioita varmistamaan, että digipalvelusäädöksen nojalla perustetuilla kansallisilla koordinaattoreilla on täydet valtuudet hoitaa tehtävänsä tietojenvaihdon ja yhteistyön helpottamisessa Euroopan tasolla;

Kansalaisjärjestöt

43. yhtyy komission arvioon, jonka mukaan kansalaisjärjestöillä, mukaan lukien ne, jotka edistävät oikeusvaltioperiaatetta ja demokratiaa, syrjäytyneiden ryhmien suojelua, ympäristönsuojelua ja sosiaalista oikeudenmukaisuutta, ja ihmisoikeuksien puolustajilla on keskeinen merkitys keskinäisen valvonnan sekä EU:n kulmakiven muodostavien perusarvojen ja unionin oikeuden suojelun kannalta; antaa arvoa sille, että kansalaisjärjestöt ja esimerkiksi tuomareita, syyttäjiä tai toimittajia edustavat ammattiyhdistykset tukevat oikeusvaltioperiaatetta; korostaa erityisesti paikallistason

---

[1] Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/343, annettu 9. maaliskuuta 2016, eräiden syyttömyysolettamaan liittyvien näkökohtien ja läsnäoloa oikeudenkäynnissä koskevan oikeuden lujittamisesta rikosoikeudellisissa menettelyissä (EUVL L 65, 11.3.2016, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2016/343/oj).

elinvoimaisten kansalaisyhteiskuntien merkitystä ehdokasmaissa ja mahdollisissa ehdokasmaissa, sillä niillä on rakentava rooli EU:n liittymisprosesseissa; tunnustaa niiden roolin oikeusvaltioperiaatteen loukkausten vahtijoina ja sen, että ne myötävaikuttavat demokraattisten periaatteiden edistämiseen ja turvaamiseen; muistuttaa, että ne tarvitsevat turvallista, tukea antavaa ja suotuisaa toimintaympäristöä voidakseen tehdä työtänsä;

44. korostaa kansalaisyhteiskunnan ja riippumattomien valvontaelinten roolia vuoden 2024 oikeusvaltiokertomuksen suositusten täytäntöönpanon seurannassa, todentamisessa ja tukemisessa; kehottaa luomaan jäsennellyn kansalaisvuoropuhelukehyksen, jotta kansalaisyhteiskunnan panokset voidaan sisällyttää vuotuiseen oikeusvaltioperiaatetta koskevaan tarkastelukierrokseen, kuten Euroopan talous- ja sosiaalikomitea (ETSK)[1] ja kansalaisyhteiskunnan verkostot[2] ovat suositelleet; muistuttaa laajan kuulemisen tärkeydestä kertomusta laadittaessa; tukee komission suunnitelmaa laatia kansalaisyhteiskunnan ja ihmisoikeuksien puolustajien toimintamahdollisuuksia ja suojelua koskeva strategia; suosittaa, että ihmisoikeuksien puolustajia koskevat EU:n suuntaviivat pannaan kaikilta osin täytäntöön; kehottaa komissiota tekemään jäsenvaltiovierailuja käymällä mahdollisuuksien mukaan paikan päällä virtuaalivierailujen sijaan, koska näin saataisiin kattavampi ja paremmin asiayhteyteen sidottu kuva paikallisesta tilanteesta;

45. on huolestunut siitä, että kansalaisyhteiskunnan järjestöt ja ihmisoikeuksien puolustajat joutuvat yhä useammin uusien oikeudellisten rajoitusten ja hyökkäysten kohteeksi sekä kärsimään rahoituksen puutteesta, mikä heikentää yhdistymisvapautta, kokoontumisvapautta ja sananvapautta; panee huolestuneena merkille, että useat jäsenvaltiot sekä ehdokasmaat ja mahdolliset ehdokasmaat ovat toteuttaneet suhteettomia toimenpiteitä, kuten liiallinen voimankäyttö ja mielenosoittajien pidättäminen joissakin jäsenvaltioissa mielenosoituksiin osallistumisen estämiseksi, sekä julkisille kokoontumisille epämääräisin turvallisuuteen vetoavin perustein asetettavat ennalta ehkäisevät kiellot; korostaa, että tuomioistuimet ovat useissa tapauksissa kumonneet tällaiset kiellot; tuomitsee jyrkästi nk. ulkomaisia agentteja koskevien lakien käytön, sillä niillä tukahdutetaan eriävät mielipiteet, häiritään kansalaisjärjestöjä ja rajoitetaan niiden toimintaa ja luodaan kansalaisyhteiskuntaa ja ihmisoikeuksien puolustajia lamaannuttavaa vaikutusta; pitää valitettavana, että kokoontumis-, sanan- ja yhdistymisvapauden rajoitukset sekä liiallinen voimankäyttö

---

1 ETSK:n 14. helmikuuta 2024 antama lausunto ”Tapoja vahvistaa kansalaisvuoropuhelua ja osallistavaa demokratiaa Euroopan unionissa”.

2 Civil Society Europe -järjestö, ”Joint Civil Society Contribution on Civic Space to the 2024 Annual Rule of Law Report”, kesäkuu 2024.

vaikuttavat usein suhteettomasti tiettyihin edistettäviin tarkoitusperiin tai ryhmiin[1];

46. korostaa, että rauhanomainen kokoontuminen, yhdistymisvapaus ja sananvapaus sekä taiteen ja tutkimuksen vapaus ovat kansainvälisen oikeuden suojaamia perusoikeuksia ja että niillä on olennainen merkitys demokratialle; tuomitsee sen, että nämä oikeudet pannaan yhä ahtaammalle, silloin kun sitä on todistetusti tapahtunut, ja panee merkille niiden rajoittamista koskevan suuntauksen; pitää tässä yhteydessä tuomittavana myös poliisivoimiin kohdistettuja väkivaltaisuuksia; kehottaa komissiota ottamaan nämä vapaudet huomioon vuotuisessa kertomuksessa;

47. ilmaisee syvän huolensa kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksien kaventumisesta sekä kansalaisjärjestöjen ja ihmisoikeuksien puolustajien vainoamisen lisääntymisestä EU:ssa, erityisesti niiden, jotka työskentelevät rasismin torjunnan, ilmasto-oikeudenmukaisuuden, hlbtiq-henkilöiden oikeuksien, naisten oikeuksien ja maahanmuuttajien tukemisen parissa; toteaa, että näihin ryhmiin kohdistuu monenlaisia uhkia, joita ovat muun muassa oikeudelliset ja taloudelliset rajoitteet, rahoituksen keskeyttäminen, mustamaalauskampanjat, pelottelu ja kriminalisointi; tuomitsee erityisesti ilmastoaktivismin lisääntyvän tukahduttamisen useissa jäsenvaltioissa, mukaan lukien terrorismin torjuntaa ja järjestäytynyttä rikollisuutta koskevien lakien väärinkäyttö ja rauhanomaisten ilmastoaktivistien luokitteleminen ”rikollisjärjestöjen” jäseniksi; kehottaa jäsenvaltioita pidättäytymään suhteettomista oikeudellisista toimista näitä aktivisteja vastaan; kehottaa komissiota seuraamaan järjestelmällisesti näiden järjestöjen tilannetta oikeusvaltiokertomuksissaan ja laajentamaan kohdennettua EU:n rahoitusta kattamaan rasismia torjuvat ja muut perusoikeuksien parissa työskentelevät kansalaisyhteiskunnan toimijat;

48. kehottaa komissiota puuttumaan tällaisiin rikkomuksiin vuotuisten oikeusvaltiokertomusten asiaa käsittelevässä osiossa; kehottaa komissiota vahvistamaan kansalaisjärjestöjen ja ihmisoikeuksien puolustajien suojelua perustamalla varhaisvaroitusmekanismeja, lisäämällä rahoituksen avoimuutta kaikkien EU:n avoimuusrekisterin soveltamisalaan kuuluvien toimijoiden osalta ja laajentamalla rahoitusta kansalaisjärjestöjen tukemiseksi, jotta ne voivat toimia vapaasti ja riippumattomasti;

49. kehottaa jäsenvaltioita luomaan kansalaisjärjestöille ja ihmisoikeuksien puolustajille suotuisan toimintaympäristön, hyväksymään SLAPP-kannedirektiivin ja panemaan täytäntöön komission suosituksen (EU) 2022/758 kansalaisjärjestöjen suojelemiseksi oikeudelliselta häirinnältä; vaatii, että kansallisten

---

[1] Euroopan unionin perusoikeusvirasto, ”Addressing racism in policing”, Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2024.

valvontaelinten riippumattomuutta vahvistetaan riittävillä resursseilla ja poliittiselta vaikuttamiselta suojaavilla toimilla; kehottaa tukemaan kansalaisjärjestöjä koulutusaloitteiden kehittämisessä ja levityksessä, jotta varmistetaan laaja kohderyhmien tavoittaminen ja saavutettavuus;

50. katsoo, että komission ja jäsenvaltioiden olisi parannettava sellaisia kansalaisjärjestöjen ja aloitteiden rahoitusmekanismeja, joilla vahvistetaan oikeuslaitosta ja ylläpidetään tuomioistuinten riippumattomuutta, kuten kansalaisten, tasa-arvon, perusoikeuksien ja arvojen ohjelma ja oikeusalan ohjelma; pitää myönteisenä, että komissio aikoo laatia kansalaisyhteiskunnan suojelua koskevan strategian, ja muistuttaa samalla, että siinä olisi kiinnitettävä erityistä huomiota ihmisoikeuksien puolustajiin; kehottaa komissiota sisällyttämään siihen nopean toiminnan mekanismin, jolla tuetaan uhattuja kansalaisjärjestöjä ja ihmisoikeuksien puolustajia unionissa, hyödyntäen EU:n rahoittamaa ihmisoikeuspuolustajia koskevaa mekanismia, jota tällä hetkellä sovelletaan ainoastaan EU:n ulkopuolella; korostaa, että tällä mekanismilla voitaisiin tarjota resursseja edunvalvontaa, oikeusapua ja tiedotuskampanjoita varten ja varmistaa, että asiaankuuluvat järjestöt voivat toimia ilman kohtuuttomia rajoitteita tai häirintää; pyytää soveltamaan kaikilta osin ja johdonmukaisesti ihmisoikeuksien puolustajia koskevia unionin suuntaviivoja ehdokasmaissa ja mahdollisissa ehdokasmaissa; on kuitenkin huolestunut siitä, että joissakin jäsenvaltioissa kansalaisjärjestöt ja ihmisoikeuksien puolustajat kohtaavat yhä useammin haasteita ja joutuvat uusien oikeudellisten rajoitusten tai fyysisten tai verbaalisten hyökkäysten kohteeksi sekä kärsimään rahoituksen puutteesta, ja pitää valitettavana tällaisten käytäntöjen hyväksymistä ja tämän lamaannuttavaa vaikutusta muun muassa sananvapauteen jäsenvaltioissa[1] ja EU:n toimielimissä; katsoo, että kansalaisjärjestöillä ja ihmisoikeuksien puolustajilla on keskeinen tukirooli sen valvomisessa, että jäsenvaltiot noudattavat SEU 2 artiklassa vahvistettuja arvoja;

Yhdenvertaisuus ja syrjimättömyys lain edessä

51. muistuttaa, että jäsenvaltioiden oikeudellisissa puitteissa on taattava yhdenvertainen kohtelu oikeusjärjestelmässä sekä edistettävä ihmisten tasa-arvoa ja oikeutta välttyä syrjinnältä oikeudenkäyntimenettelyissä; korostaa, että oikeusvaltioperiaate ja perusoikeudet ovat kytköksissä toisiinsa ja että oikeusvaltioperiaatteen loukkaukset vaikuttavat välittömästi perusoikeuksiin ja vaikuttavat suhteettomasti naisiin, vähemmistöihin ja haavoittuvassa asemassa oleviin ryhmiin; kehottaa komissiota seuraamaan oikeusvaltioperiaatteen mahdollisten loukkausten vaikutuksia perusoikeuksiin ja varmistamaan, että kaikkien ihmisten yhdenvertaisuutta ja syrjimättömyyttä lain edessä

---

1 Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomiot, Drozd v. Puola, 15158/19, 6.4.2023, ja Mándli ym. v. Unkari, 63164/16, 26.5.2020.

suojellaan käyttämällä kaikkia asiaankuuluvia välineitä, tarvittaessa myös rikkomusmenettelyjä;

52. korostaa tarvetta torjua kaikenlaista syrjintää lain edessä; ilmaisee huolensa siitä, että joissakin jäsenvaltioissa ei ole edistytty tasa-arvoa ja syrjinnän torjuntaa koskevassa lainsäädännössä ja sen täytäntöönpanossa; pitää valitettavana, että huolimatta voimassa olevasta EU:n lainsäädännöstä, kuten yhdenvertaisesta kohtelusta annetusta direktiivistä 2000/78/EY[1], lainsäädäntökehyksessä ja täytäntöönpanossa on edelleen puutteita, minkä vuoksi uhreilla ei ole asianmukaista oikeussuojaa; muistuttaa, että jäsenvaltioiden oikeudellisissa puitteissa on taattava yhdenvertainen kohtelu oikeusjärjestelmässä sekä edistettävä ihmisten tasa-arvoa ja oikeutta välttyä syrjinnältä oikeussuojakeinoja käyttäessään; kehottaa komissiota toteuttamaan toimia, jos näitä periaatteita ei noudateta; pitää valitettavana komission aikomusta peruuttaa ehdotus yhdenvertaista kohtelua koskevasta horisontaalisesta direktiivistä[2] ja kehottaa neuvostoa hyväksymään direktiivin viipymättä;

53. on huolestunut siitä, että komission oikeusvaltiokertomuksessa 2024 todettiin, että jotkin jäsenvaltiot eivät ole pystyneet asettamaan viharikosten tekijöitä tehokkaasti syytteeseen tai tarjoamaan riittävää tukea viharikosten uhreille, mikä heikentää luottamusta oikeusjärjestelmiin ja ylläpitää eriarvoisuutta lain edessä; kehottaa neuvostoa laajentamaan SEUT 83 artiklan 1 kohdassa olevaa nykyistä EU-rikosten luetteloa kattamaan viharikokset ja vihapuheen ja kehottaa komissiota esittämään viharikoksia ja vihapuhetta koskevan lainsäädäntöehdotuksen; pyytää komissiota keskittymään oikeusvaltiokertomuksissaan viharikoksiin ja seuraamaan tähän liittyen tiiviisti viharikoksia ja kirjaamaan ne;

54. korostaa, että sukupuolistunut väkivalta verkossa ja sen ulkopuolella on merkittävä ja yleistynyt rikos, joka loukkaa vakavalla tavalla perusoikeuksia ja on vastoin yhdenvertaisuutta lain edessä koskevaa periaatetta; kehottaa komissiota ja jäsenvaltioita toteuttamaan toimia sukupuolistuneen väkivallan torjumiseksi verkossa ja sen ulkopuolella, mukaan lukien digitaalisten alustojen käytön kautta tapahtuva väkivalta; kehottaa lisäämään sukupuolistuneen väkivallan EU-rikosten luetteloon ja esittämään EU:n lainsäädäntöehdotuksen suostumuksen puuttumiseen perustuvien raiskausten torjumisesta, myös ehdokasmaissa ja mahdollisissa ehdokasmaissa;

---

1 Neuvoston direktiivi 2000/78/EY, annettu 27. marraskuuta 2000, yhdenvertaista kohtelua työssä ja ammatissa koskevista yleisistä puitteista (EYVL L 303, 2.12.2000, s. 16, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2000/78/oj

2 Ehdotus neuvoston direktiiviksi uskonnosta tai vakaumuksesta, vammaisuudesta, iästä tai sukupuolisesta suuntautumisesta riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta (COM(2008)0426).

55. muistuttaa seksuaali- ja lisääntymisterveyteen ja -oikeuksiin liittyvien palvelujen saannin tarpeesta, ja vaatii, että perusoikeuskirjassa vahvistetaan oikeus turvalliseen ja lailliseen aborttiin;

56. kehottaa kaikkia jäsenvaltioita suojelemaan hlbtiq-henkilöiden oikeuksia unionin oikeuden, perusoikeuskirjan sekä unionin tuomioistuimen ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti ja muistuttaa, että useissa jäsenvaltioissa on edelleen oikeudellisia esteitä samaa sukupuolta olevien henkilöiden parisuhteen tai vanhemmuuden tunnustamiselle rajojen yli; varoittaa, että tällaiset käytännöt haittaavat hlbtiq-perheiden vapaata liikkuvuutta EU:ssa ja myös rikkovat syrjimättömyyttä lain edessä koskevaa oikeusvaltion periaatetta ja että ne ovat osoitus siitä, että hlbtiq-henkilöitä ei suojella yhdenmukaisesti kaikissa jäsenvaltioissa; kehottaa jäsenvaltioita tunnustamaan samaa sukupuolta olevien henkilöiden parisuhteet oikeudellisesti, jos ne eivät ole vielä sitä tehneet; kehottaa komissiota laatimaan direktiivin 2004/38/EY[1] uudelleen, jotta siihen sisällytetään yksityis- ja perhe-elämään liittyvien oikeuksien, myös samaa sukupuolta olevien vanhempien vanhemmuuden, nimenomainen rajat ylittävä tunnustaminen Euroopan unionin tuomioistuimen viimeaikaiset tuomiot[2] huomioon ottaen; painottaa, että kaikki lapset ovat lain edessä yhdenvertaisia ja että jäsenvaltioiden on toimittava lapsen edun mukaisesti, parannettava oikeusvarmuutta ja kitkettävä samaa sukupuolta olevien vanhempien lapsiin kohdistuvaa syrjintää; muistuttaa parlamentin kannasta, jossa tuetaan vanhemmuuden tunnustamista kaikkialla EU:ssa riippumatta siitä, miten lapsi on saanut alkunsa tai syntynyt tai millainen perhe hänellä on; kehottaa komissiota esittämään uudistetun hlbtiq-strategian, jolla vastataan kattavasti haasteisiin kaikkialla EU:ssa; kehottaa komissiota ja neuvostoa tekemään hlbtiq-oikeuksista monialaisen painopisteen kaikilla politiikanaloilla; kehottaa komissiota esittämään asianmukaisia lainsäädäntötoimia, joilla varmistetaan näiden periaatteiden noudattaminen, ja turvautumaan rikkomusmenettelyihin jäsenvaltioita vastaan; kehottaa komissiota esittämään lainsäädäntöehdotuksia sukupuoli-identiteettiin, sukupuoliominaisuuksiin ja seksuaaliseen suuntautumiseen perustuvien viharikosten ja vihapuheen torjumiseksi;

---

1 Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2004/38/EY, annettu 29. huhtikuuta 2004, Euroopan unionin kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä oikeudesta liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella, asetuksen (ETY) N:o 1612/68 muuttamisesta ja direktiivien 64/221/ETY, 68/360/ETY, 72/194/ETY, 73/148/ETY, 75/34/ETY, 75/35/ETY, 90/364/ETY, 90/365/ETY ja 93/96/ETY kumoamisesta (EUVL L 158, 30.4.2004, s. 77, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2004/38/oj).

2 Euroopan unionin tuomioistuimen tuomio 5. kesäkuuta 2018, Relu Adrian Coman ym. v. Inspectoratul General pentru Imigrări ja Ministerul Afacerilor Interne, C-673/16, ECLI:EU:C:2018:385.

57. on erittäin huolestunut syrjivistä toimenpiteistä, joita on otettu käyttöön joissakin jäsenvaltioissa ”hlbtiq-propagandan” ja ”sukupuoli-ideologian” torjumisen verukkeella ja jotka osaltaan hälyttävästi lisäävät hlbtiq-henkilöihin useissa jäsenvaltioissa kohdistettuja viharikoksia ja vihapuhetta ja vaikuttavat kielteisesti lapsiin, perheisiin ja työntekijöihin; suhtautuu myönteisesti unionin tuomioistuimen 5. kesäkuuta 2025 antamaan lausuntoon, jossa se katsoo, että estämällä pääsyn hlbtiq+-sisältöön tai rajoittamalla sitä Unkari on rikkonut unionin oikeutta; korostaa tällaisten toimenpiteiden kielteistä vaikutusta hlbtiq-ryhmien ja laajempaan sanan- ja kokoontumisvapauteen; korostaa, että näillä toimilla kannustetaan hlbtiq-henkilöiden syrjintään ja rikotaan EU:n lakeja; kehottaa komissiota esittämään ehdotuksen eheytyshoitoja koskevasta sitovasta kiellosta EU:n kaikissa jäsenvaltioissa; panee merkille, että komissio ja Euroopan unionin perusoikeusvirasto (FRA) totesivat molemmat vuonna 2024, että hlbtiq-henkilöihin ja muihin vähemmistöihin kohdistuvat viharikokset ja vihapuhe ovat hälyttävästi lisääntyneet useissa jäsenvaltioissa; korostaa hlbtiq-henkilöiden itsemääräämisoikeuden merkitystä ja muistuttaa jäsenvaltioita siitä, että oikeuskäytännön mukaan itsemääräämisoikeus on perusoikeus; kehottaa siksi kaikkia jäsenvaltioita, jotka eivät vielä ole sitä tehneet, varmistamaan, että hlbtiq-henkilöillä on mahdollisuus vahvistuttaa sukupuolensa juridisesti;

58. on hyvin huolestunut antisemitismin lisääntymisestä kaikkialla EU:ssa ja tuomitsee sen voimakkaasti; on myös hyvin huolestunut islaminvastaisuuden ja kaikkien muiden syrjinnän muotojen lisääntymisestä kaikkialla EU:ssa, mukaan lukien väkivalta, pelottelu, vihapuhe ja vihasymbolien esittäminen julkisilla paikoilla, ja tuomitsee ne voimakkaasti; kehottaa jäsenvaltioita sekä ehdokasmaita ja mahdollisia ehdokasmaita varmistamaan, että kaikkien vähemmistöjen jäsenet ovat yhdenvertaisia lain edessä; kehottaa jäsenvaltioita tarkistamaan lakeja ja toimintapolitiikkoja sen varmistamiseksi, että ne eivät suoraan tai välillisesti syrji vähemmistöjä, ja tarkistamaan syrjivät säännökset ja säädökset; kehottaa jatkamaan toimia EU:n ja kansallisilla tasoilla viharikosten seuraamiseksi, ehkäisemiseksi ja niistä syytteeseen asettamiseksi sekä suojelemaan juutalais- ja muslimiyhteisöjä häirinnältä ja väkivallalta;

59. korostaa, että vastuuvelvollisuuden puute vaikuttaa suhteettomasti vähemmistöjen yhteisöihin, oikeudenmukaiseen poliittiseen edustukseen ja taloudellisiin mahdollisuuksiin; kehottaa lisäämään julkisten päätöksentekoprosessien avoimuutta osallistavan ja tasapuolisen hallinnon varmistamiseksi;

60. kehottaa jäsenvaltioita panemaan kaikilta osin täytäntöön direktiivin (EU) 2024/1500[1] ja direktiivin (EU) 2024/1499[2], joissa vahvistetaan tasa-arvoelimiä koskevat vähimmäisvaatimukset; kehottaa toteuttamaan konkreettisia toimenpiteitä, joilla taataan tasa-arvoelinten riippumattomuus ja varmistetaan niiden tehokkuus tasa-arvon edistämisessä;

61. korostaa, että EU:ssa laillisesti oleskelevia kolmansien maiden kansalaisia on kansalaisuudestaan tai syntymäpaikastaan riippumatta kohdeltava voimassa olevassa lainsäädännössä määritellyillä aloilla syrjimättömästi, tasapuolisesti ja yhdenvertaisesti; huomauttaa, että kolmansien maiden kansalaisilla on kansalaisuudestaan, syntymäpaikastaan tai kotipaikka-asemastaan riippumatta oikeus hakea kansainvälisen oikeuden ja EU:n oikeuden mukaisesti kansainvälistä suojelua, ja toteaa, että palauttamiskiellon periaate on keskeinen osa kansainvälistä oikeutta ja EU:n oikeutta; kehottaa komissiota tukemaan jäsenvaltioita perusoikeuskirjassa vahvistettujen oikeusvaltioperiaatteen ja perusoikeuksien vaalimisessa ja lainsäätäjien hyväksymän lainsäädännön täytäntöönpanossa; korostaa unionin tuomioistuimen ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomioiden sitovaa luonnetta;

62. kehottaa komissiota varmistamaan, että henkilöiden vapaata liikkuvuutta EU:ssa, oikeutta oleskella vapaasti ja perheenyhdistämistä kunnioitetaan täysin EU:n alueella ja että jokainen kansalainen voi nauttia yhtäläisistä oikeuksista ja käyttää täysimääräisesti oikeuksiaan;

63. kehottaa komissiota kiinnittämään vuotuisessa oikeusvaltiokertomuksessa entistä enemmän huomiota kaikenlaisen oikeussuojan toteutumisessa ilmenevän syrjinnän torjunnan tehostamiseen; kehottaa komissiota ja jäsenvaltioita torjumaan

---

[1] Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2024/1500, annettu 14. toukokuuta 2024, tasa-arvoelimiä koskevista normeista naisten ja miesten yhdenvertaiseen kohteluun ja yhtäläisiin mahdollisuuksiin työssä ja ammatissa liittyvissä asioissa sekä direktiivien 2006/54/EY ja 2010/41/EU muuttamisesta (EUVL L, 2024/1500, 29.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1500/oj).

[2] Neuvoston direktiivi (EU) 2024/1499, annettu 7. toukokuuta 2024, normeista tasa-arvoelimille, jotka toimivat asioissa, jotka koskevat henkilöiden rodusta tai etnisestä alkuperästä riippumatonta yhdenvertaista kohtelua, uskonnosta tai vakaumuksesta, vammaisuudesta, iästä tai seksuaalisesta suuntautumisesta riippumatonta yhdenvertaista kohtelua työssä ja ammatissa ja naisten ja miesten yhdenvertaista kohtelua sosiaaliturvaa koskevissa asioissa ja tavaroiden ja palvelujen saatavuuden ja tarjonnan osalta sekä direktiivien 2000/43/EY ja 2004/113/EY muuttamisesta (EUVL L, 2024/1499, 29.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1499/oj).

rotuun ja etniseen alkuperään, uskontoon tai vakaumukseen, kansalaisuuteen, poliittisiin mielipiteisiin, kieleen, vammaisuuteen, ikään, sukupuoleen, mukaan lukien sukupuoli-identiteetti ja sukupuolen ilmaisu, ja seksuaaliseen suuntautumiseen perustuvaa syrjintää; kehottaa neuvostoa pääsemään sopimukseen direktiivistä 2008/0140(CNS)[1]; kehottaa komissiota lisäämään vuotuiseen oikeusvaltiokertomukseen osiot, joissa käsitellään kaikenlaisen vihan ja kaikenlaisten perusoikeuskirjan 21 artiklassa vahvistettujen syrjinnän muotojen torjuntaa, erityisesti sellaisten rikosten, jotka kohdistuvat vähemmistöryhmiin ja kansallisten, etnisten, kielellisten ja uskonnollisten vähemmistöjen jäseniin, sekä kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytyksiin jäsenvaltioissa; kehottaa komissiota edellyttämään jäsenvaltioilta, että ne keräävät vertailukelpoisia ja luotettavia eriteltyjä yhdenvertaisuustietoja, joiden avulla voidaan kattavasti arvioida rakenteellisen syrjinnän vaikutusta oikeusvaltioperiaatteeseen; kehottaa komissiota tarkastelemaan uudelleen kantaansa Minority SafePack -aloitteeseen ja esittämään lainsäädäntöaloitteita, joilla turvataan vähemmistöjen oikeuksien ja kielellisten oikeuksien edistäminen; kehottaa jälleen EU:ta liittymään kansallisten vähemmistöjen suojelua koskevaan puiteyleissopimukseen ja alueellisia kieliä tai vähemmistökieliä koskevaan eurooppalaiseen peruskirjaan; kehottaa tiivistämään EU:n ja Euroopan neuvoston välisiä suhteita vähemmistöjen oikeuksien alalla myös laajentumisprosessia silmällä pitäen;

64. korostaa, että jäsenvaltioiden on puututtava sukupuolten väliseen epätasa-arvoon oikeuslaitoksessa ja muissa keskeisissä demokraattisissa instituutioissa; suosittelee toteuttamaan kohdennettuja toimia naisten osuuden lisäämiseksi oikeusalan ja julkishallinnon johtavissa viroissa;

65. kehottaa jäsenvaltioita perustamaan kansallisia ihmisoikeusinstituutioita YK:n Pariisin periaatteiden mukaisesti, takaamaan niiden riippumattomuuden ja varmistamaan, että niillä on valmiudet hoitaa tehtävänsä tehokkaasti;

Sisämarkkinat ja oikeusvaltio

66. korostaa oikeusvaltioperiaatteen merkitystä sisämarkkinoiden moitteettoman ja tehokkaan toiminnan varmistamisessa ja toteaa jälleen, että hyvin toimivat ja riippumattomat tuomioistuinjärjestelmät, tehokkaat korruptiontorjuntakehykset ja tiedotusvälineiden vapauden tinkimätön suojaaminen ovat tasapuolisen kilpailun ja oikeusvarmuuden ylläpitämisen sekä taloudellisten toimijoiden välisen luottamuksen vaalimisen kannalta olennaisen tärkeitä; korostaa, että EU:n säännösten noudattamatta

---

[1] Ehdotus neuvoston direktiiviksi uskonnosta tai vakaumuksesta, vammaisuudesta, iästä tai sukupuolisesta suuntautumisesta riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta (COM(2008)0426).

jättäminen ja kiertäminen johtavat merkittäviin kilpailun vääristymiin sisämarkkinoilla; painottaa, että luotettavat ja vakaat oikeusvaltiorakenteet ovat keskeisiä investointien ja kaupan tukipilareita, jotka ovat välttämättömiä kilpailukyvyn ja siten hyvinvointijärjestelmän ja EU:n työmarkkinoiden valmiuksien kannalta;

67. korostaa, että sisämarkkinoiden moitteeton toiminta riippuu keskinäisen luottamuksen ja tunnustamisen periaatteen tehokkaasta soveltamisesta oikeudellisessa ja hallinnollisessa yhteistyössä; muistuttaa, että keskinäistä luottamusta voidaan ylläpitää vain, jos oikeusvaltioperiaatetta noudatetaan kaikilta osin, kuten myös Venetsian komissio suosittaa luettelossaan oikeusvaltion arviointiperusteista; toteaa, että vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltaminen olisi keskeytettävä järjestelmällisten rikkomusten ilmetessä;

68. korostaa korruption ja heikkojen oikeusjärjestelmien kielteisiä talousvaikutuksia sijoittajien luottamukseen ja rajatylittävään yhteistyöhön; on huolestunut siitä, että ne kansalliset hallitukset ja instituutiot, jotka eivät noudata oikeusvaltioperiaatetta, voivat sallia kilpailunvastaisen toiminnan kukoistamisen tai voivat jopa aktiivisesti kannustaa siihen poliittisen tai taloudellisen hyödyn saamiseksi, mikä voi vahingoittaa EU:n taloutta ja heikentää sen sisämarkkinoiden oikeudenmukaisuutta;

69. muistuttaa, että perussopimusten soveltamisalalla kaikenlainen syrjintä kansalaisuuden perusteella on kielletty perusoikeuskirjan nojalla ja että sijoittautumisvapaus, palvelujen tarjoamisen vapaus ja pääoman vapaa liikkuvuus ovat keskeisen tärkeitä sisämarkkinoilla; painottaa, että yhdenvertaista kohtelua koskevilla säännöillä kielletään kansalaisuuteen tai yhtiön tapauksessa sen kotipaikkaan perustuva avoin ja peitelty syrjintä; toteaa jälleen tuomitsevansa joissakin jäsenvaltioissa tietyillä aloilla yrityksiä vastaan tietojen mukaan sovellettavat järjestelmälliset syrjivät, läpinäkymättömät ja epäoikeudenmukaiset käytännöt;

70. tuomitsee Unkarissa sovellettavat järjestelmälliset syrjivät käytännöt, kuten EU:n varojen väärinkäyttö poliittisten liittolaisten hyväksi, EU:n kilpailusääntöjen rikkominen ja yritystoiminnan keskittäminen hallintoon kytköksissä olevien oligarkkien käsiin; pitää valitettavana, että Unkarin hallitukselle on myönnetty EU:n varoja huolimatta jatkuvista puutteista oikeuslaitoksen riippumattomuudessa ja korruptiontorjuntakehyksissä; suosittaa maksujen keskeyttämistä, kunnes kaikki oikeusvaltioon liittyvät edellytykset täyttyvät; kehottaa komissiota varmistamaan, että EU:n varat tavoittavat Unkarin väestön, myös hyödyntäen suoria ja välillisiä rahoitusmekanismeja Unkarin hallituksesta riippumattomien edunsaajien tavoittamiseksi;

71. korostaa, että on tärkeää torjua taloudellista eriarvoisuutta ja sosiaalista syrjäytymistä, jotka muodostavat uhan demokraattiselle osallistumiselle ja oikeusvaltioperiaatteelle;

72. kehottaa komissiota sisällyttämään oikeusvaltioperiaatteen sisämarkkinaulottuvuuden selväsanaisemmin valvontamekanismeihinsa ja kiinnittämään enemmän huomiota voimassa olevan lainsäädännön yhdenmukaiseen ja nopeaan soveltamiseen, täytäntöönpanoon ja sen valvontaan sekä varmistamaan, että oikeusvaltioperiaatteen noudattamista jäsenvaltioissa arvioidaan paitsi demokratian ja oikeuden näkökulmasta myös sen osalta, millainen taloudellinen vaikutus sillä on sisämarkkinoihin ja rahoitusvakauteen; pyytää komissiota sisällyttämään vuoden 2025 oikeusvaltiokertomukseensa erityisen sisämarkkinaulottuvuutta käsittelevän luvun; kehottaa komissiota hyödyntämään kaikkia käytettävissä olevia oikeudellisia välineitä oikeusvaltioperiaatteeseen liittyvien puutteiden korjaamiseksi, mukaan lukien rikkomusmenettelyjen käynnistäminen ja kilpailuoikeuteen liittyvien täytäntöönpanovaltuuksien käyttäminen tarvittaessa, jotta sisämarkkinoiden toimivuus voidaan säilyttää;

Oikeusvaltiovälineistö

73. korostaa, että on tärkeää sisällyttää oikeusvaltioperiaatetta koskevat välitavoitteet elpymis- ja palautumistukivälineen kaltaisiin rahoitusvälineisiin; pitää valitettavana, että Unkarin hallitukselle on myönnetty EU:n varoja huolimatta jatkuvista puutteista oikeuslaitoksen riippumattomuudessa ja korruptiontorjuntakehyksissä; suosittaa maksujen keskeyttämistä, kunnes kaikki oikeusvaltioon liittyvät edellytykset täyttyvät; kehottaa komissiota varmistamaan, että EU:n varat tavoittavat Unkarin väestön, myös hyödyntäen suoria ja välillisiä rahoitusmekanismeja Unkarin hallituksesta riippumattomien edunsaajien tavoittamiseksi, suoritetuilla toimenpiteillä aikaansaatua vaikutusta yhtään heikentämättä;

74. kritisoi neuvoston passiivisuutta SEU 7 artiklan mukaisten menettelyjen viemisessä eteenpäin, ja toteaa, että se heikentää EU:n uskottavuutta oikeusvaltioperiaatteen vaalijana; kehottaa neuvostoa etenemään Unkaria koskevassa 7 artiklan mukaisessa menettelyssä seuraavaan vaiheeseen, kun otetaan huomioon oikeuslaitoksen riippumattomuuteen, tiedotusvälineiden vapauteen ja kansalaisyhteiskuntaan kohdistuvat jatkuvat hyökkäykset, jotka edellyttävät välittömiä ja päättäväisiä toimia; suosittaa neuvostolle, että se varmistaa, että käynnissä olevien 7 artiklan mukaisten menettelyjen aikana kuulemisia järjestetään vähintään kerran kullakin puheenjohtajakaudella ja että niissä myös käsitellään oikeusvaltioon, demokratiaan ja perusoikeuksiin vaikuttavia uusia kehityskulkuja; korostaa, että neuvoston ei tarvitse olla yksimielinen todetakseen SEU 7 artiklan 1 kohdan nojalla, että on olemassa selvä vaara, että unionin arvoja loukataan vakavasti, tai antaakseen

konkreettisia suosituksia asianomaisille jäsenvaltioille ja asettaakseen määräajat näiden suositusten täytäntöönpanolle; toistaa neuvostolle esittämänsä kehotuksen tehdä näin ja korostaa, että tällaisten toimien lykkääminen edelleen merkitsisi, että neuvosto itse rikkoo oikeusvaltioperiaatetta; vaatii, että parlamentilla olisi oltava aktiivisempi rooli 7 artiklan mukaisissa menettelyissä, mukaan lukien mahdollisuus esittää neuvostolle perusteltuja ehdotuksia, osallistua neuvoston kuulemisiin ja saada kattavasti tietoa menettelyn kaikissa vaiheissa;

75. suhtautuu myönteisesti oikeusvaltiovälineistön ennaltaehkäiseviin välineisiin, kuten vuotuiseen oikeusvaltiosykliin, EU:n oikeusalan tulostauluun, eurooppalaiseen ohjausjaksoon, kansalaisyhteiskunnan tukemiseen tarkoitettuihin EU:n varoihin, oikeudellisiin verkostoihin sekä tiedotusvälineiden vapautta ja oikeusvaltioperiaatetta koskeviin elpymis- ja palautumistukivälineen välitavoitteisiin; vaatii, että vuoden 2024 oikeusvaltiokertomuksen havainnot kytketään tiiviimmin yhteen unionin talousarviosta myönnettävän taloudellisen tuen kanssa ja asetetaan välitavoitteita, joilla varmistetaan, että EU:n varoja myönnetään vain, jos tarvittavat uudistukset toteutuvat; kehottaa komissiota kehittämään edelleen suoraa yhteyttä ennaltaehkäisevien ja reaktiivisten välineiden välillä ja käynnistämään näin ollen vuotuisissa oikeusvaltiokertomuksissa esitettyjen havaintojen perusteella nopeasti ja koordinoidusti rikkomusmenettelyjä, etenemään SEU 7 artiklan mukaisen menettelyn soveltamisessa ja soveltamaan ehdollisuusasetusta ja perusoikeuskirjaan liittyviä horisontaalisia mahdollistavia edellytyksiä sekä varainhoitoasetuksen ja yhteisiä säännöksiä koskevan asetuksen säännöksiä; kehottaa komissiota arvioimaan oikeusvaltiojärjestelmien heikkouksista unionin talousarviolle aiheutuvia mahdollisia riskejä ja raportoimaan niistä vuotuisissa oikeusvaltiokertomuksissaan vuoden 2025 kertomuksesta alkaen; korostaa, että päätösten reaktiivisten välineiden käyttämisestä ja asiaankuuluvien menettelyjen päättämisestä on perustuttava objektiiviseen kriteeriin, joka koskee oikeusvaltioperiaatteen sekä EU:n ja kansainvälisen oikeuden noudattamista siten kuin ne tulkitaan kansainvälisissä tuomioistuimissa;

76. kehottaa komissiota turvautumaan rikkomustapauksissa järjestelmällisesti nopeutettuihin menettelyihin ja välitoimia koskeviin hakemuksiin unionin tuomioistuimessa; kehottaa komissiota tarkistamaan EU:n lainsäädännön täytäntöönpanosta vuonna 2022 antamassaan tiedonannossa[1] kuvattua toimintatapaansa olla käyttämättä rikkomusmenettelyjä yksilön oikeussuojan antamiseksi, koska tämän toimintatavan johdosta kansalaisilta eri puolilla EU:ta viedään vakavalla tavalla oikeuksia, erityisesti kun heidän omat hallituksensa kieltäytyvät noudattamasta unionin oikeutta tai unionin tuomioistuimen tuomioita, myös siksi,

---

[1] Komission tiedonanto, 13. lokakuuta 2022, ”EU:n lainsäädäntö: toimiva täytäntöönpano, tuloskuntoinen EU” (COM(2022)0518).

että useimmat tällaiset tapaukset eivät ole pelkästään yksittäisiä, vaan niissä on kyse strategisista ja perustavanlaatuisista kysymyksistä; pyytää komissiota raportoimaan vuosittain oikeusvaltioperiaatteen rikkomista vastaan jäsenvaltioissa käytettävien välineiden soveltamisesta ja tehokkuudesta;

77. korostaa, että taantumisen estämiseksi tarvitaan entistä kattavampi välineistö, jolla varmistetaan talousarvioulottuvuuden lisäksi EU:n arvojen noudattaminen kaikessa unionin lainsäädännössä, myös rahoitusvälineissä; kehottaa komissiota yksilöimään puutteet ja esittämään asiaankuuluvia ehdotuksia välineistön soveltamisalan laajentamisesta; tukee ehdollisuusasetuksen tiukempaa soveltamista ja monialaisia ehtoja EU:n rahoitusohjelmissa; pitää kiinni kannastaan, jonka mukaan jäädytetyt EU:n varat olisi vapautettava vasta, kun tarkoituksenmukaiset uudistukset on toteutettu kokonaisuudessaan ja voidaan todentaa, että oikeusvaltioperiaatetta noudatetaan käytännössä; korostaa, että unionin arvojen suojelemiseen tarkoitetun välineistön soveltamisen on oltava johdonmukaista ja avointa, välineistöä on sovellettava poliittisista näkökohdista riippumattomasti ja että päätöksen reaktiivisten välineiden käyttämisestä on perustuttava objektiivisiin kriteereihin; painottaa, että tätä ehdollisuutta olisi sovellettava yhtä lailla ehdokasmaihin ja mahdollisiin ehdokasmaihin; korostaa parlamentin roolin merkitystä näiden välineiden käytön valvonnassa; kehottaa komissiota tekemään järjestelmällisiä EU:n varojen jakamisen tarkastuksia, jotta estetään eturistiriidat, poliittinen välineellistäminen tai läpinäkymättömyys varojen jakamisessa kansallisella tasolla;

78. vaatii ottamaan monivuotisessa rahoituskehyksessä käyttöön tulosperusteisen välineen, jolla EU:n varojen jakaminen ja SEU 2 artiklassa vahvistettujen unionin arvojen, kuten demokratian, perusoikeuksien ja oikeusvaltioperiaatteen, kunnioittaminen kytketään tiiviimmin toisiinsa; pyytää sisällyttämään tulevaan monivuotiseen rahoituskehykseen vahvat oikeusvaltiota koskevat takeet, joita sovelletaan kaikkiin EU:n varoihin;

79. ilmaisee huolensa siitä, että EU:n rahoituksen keskeyttämistä saatetaan käyttää poliittisena aseena kansalaisyhteiskuntaa ja paikallisviranomaisia vastaan; muistuttaa, että ehdollisuusasetuksella pyritään varmistamaan, että lopullisilta tuensaajilta ei evätä EU:n rahoitusta, vaikka niiden valtiollisiin elimiin sovellettaisiin seuraamuksia; kehottaa soveltamaan nk. älykästä ehdollisuutta, jonka avulla oikeusvaltioperiaatetta heikentävät kansalliset hallitukset voitaisiin ohittaa osoittamalla vapautetut EU:n varat suoraan paikallis- ja alueviranomaisille sekä EU:n lainsäädäntöä noudattaville kansalaisjärjestöille ja yrityksille sekä yksinkertaistamalla kyseisen jäsenvaltion hyväksi tarkoitettujen varojen uudelleenkohdentamista muihin EU:n ohjelmiin; ehdottaa, että perustetaan paikallisviranomaisille tarkoitettu läpinäkyvä järjestelmä, jonka avulla ne voivat pyytää suoraan EU:n varoja, kun

kansalliset hallitukset estävät EU:n varojen saannin tai käyttävät niitä väärin; korostaa, että on tärkeää soveltaa tiukasti liittymistä valmistelevaan tukivälineeseen ja Länsi-Balkanin uudistus- ja kasvuvälineeseen sisällytettyjä ehdollisuusmekanismeja avoimella tavalla;

Keskinäinen valvontajärjestelmä

80. korostaa, että on tärkeää turvata toimivallan jako ja vakaa institutionaalinen kehys kaikissa jäsenvaltioissa; kehottaa jäsenvaltioita varmistamaan, että kaikissa toimivallan jakoon vaikuttavissa perustuslain tai lainsäädännön uudistuksissa noudatetaan kaikilta osin EU:n perusarvoja ja oikeudellisia periaatteita;

81. kehottaa jäsenvaltioita välttämään sidosryhmien ja kansalaisyhteiskunnan kuulemisen ohittavien nopeutettujen menettelyiden, kuten parlamentaarisen valvonnan menettelyiden tai poikkeusvaltuuksien, liiallista käyttöä, sillä ne vaikuttavat kielteisesti lainsäädäntötyön ja demokratian vakauteen ja laatuun; kehottaa jäsenvaltioita luomaan avoimia lainsäädäntöprosesseja eri sidosryhmien ja neuvoa-antavien elinten järjestelmällisen ja julkisen kuulemisen jälkeen;

82. kannustaa kansallisia hallituksia ja parlamentteja julkaisemaan jokaista merkittävää lainsäädäntöehdotusta koskevat julkisesti saatavilla olevat vaikutustenarvioinnit ja kuulemisten tulokset;

83. korostaa Venetsian komission suositusta, että on seurattava tehokkaasti valituksia ja kanteluja, jotka koskevat vaaleihin liittyviä sääntöjenvastaisuuksia, erityisesti äänten ostamista, vaaliuurnien täyttämistä ja virheellistä ääntenlaskentaa; muistuttaa tässä yhteydessä hyväksytyn EU:n lainsäädännön eli digipalvelusäädöksen, digimarkkinasäädöksen[1], tekoälysäädöksen[2], poliittisen mainonnan avoimuutta ja kohdentamista koskevan asetuksen (EU) 2024/900[3] ja

---

1 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2022/1925, annettu 14. syyskuuta 2022, kilpailullisista ja oikeudenmukaisista markkinoista digitaalialalla ja direktiivien (EU) 2019/1937 ja (EU) 2020/1828 muuttamisesta (digimarkkinasäädös) (EUVL L 265, 12.10.2022, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2022/1925/oj).

2 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2024/1689, annettu 13. kesäkuuta 2024, tekoälyä koskevista yhdenmukaistetuista säännöistä ja asetusten (EY) N:o 300/2008, (EU) N:o 167/2013, (EU) N:o 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 ja (EU) 2019/2144 sekä direktiivien 2014/90/EU, (EU) 2016/797 ja (EU) 2020/1828 muuttamisesta (tekoälysäädös) (EUVL L, 2024/1689, 12.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj).

3 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2024/900, annettu 13. maaliskuuta 2024, poliittisen mainonnan avoimuudesta ja kohdentamisesta, EUVL L, 2024/900, 20.3.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/900/oj).

eurooppalaisen medianvapaussäädöksen tärkeydestä; kehottaa komissiota ja jäsenvaltioita panemaan nämä säädökset kaikilta osin täytäntöön ja tarjoamaan riittävät julkiset resurssit niiden nojalla toteutettaville toimenpiteille;

84. kehottaa jäsenvaltioita vahvistamaan kansallisten valvontaelinten riippumattomuutta resurssien ja vapauden turvaamiseksi poliittiselta puuttumiselta; korostaa kansalaisyhteiskunnan ja ihmisoikeuksien puolustajien merkitystä vastuuvelvollisuuden edistämisessä ja perusoikeuksien turvaamisessa;

85. ilmaisee syvän huolensa ääriliikehdinnän noususta ja sen demokraattisia normeja ja oikeusvaltiota syövyttävästä vaikutuksesta useissa jäsenvaltioissa; panee huolestuneena merkille, että ääriryhmät ottavat aktiivisesti kohteekseen vähemmistöjä ja edistävät pelon, syrjinnän ja vastakkainasettelun ilmapiiriä; kehottaa komissiota vuotuisessa oikeusvaltiokertomuksessaan yksilöimään nimenomaisesti tällaiset ryhmät uhkaksi demokratialle, ihmisoikeuksille ja perusvapauksille, myös akateemiselle riippumattomuudelle ja tiedonvälityksen riippumattomuudelle; kehottaa jäsenvaltioita ryhtymään päättäväisiin toimiin näiden ryhmien vaikutusvallan torjumiseksi vankkojen oikeudellisten kehysten, demokraattisia arvoja edistävän koulutuksen ja ääriliikkeitä torjuvien kansalaisjärjestöjen tukemisen avulla; kehottaa EU:ta koordinoimaan toimiaan tämän uhan torjumiseksi muun muassa koulutuksen, sosiaalisen osallisuuden ohjelmien ja tarvittaessa oikeudellisten toimenpiteiden avulla;

86. ilmaisee huolensa esille tulleista tapauksista, joissa jäsenvaltioiden hallitukset ovat käyttäneet valvontateknologiaa toimittajia, aktivisteja, oppositioon kuuluvia henkilöitä ja EU:n toimielinten henkilöstön jäseniä vastaan; muistuttaa, että vakoiluohjelmien käytön on oltava ehdottoman oikeasuhteista ja välttämätöntä, ja kehottaa komissiota esittämään ilman aiheetonta viivytystä toimenpidesuunnitelman niiden väärinkäytön estämiseksi hyödyntäen kattavasti kaikkia käytettävissä olevia perussopimusten mukaisia lainsäädäntökeinoja PEGA-valiokunnan suosituksen mukaisesti;

87. panee huolestuneena merkille tekoälyn lisääntyvän käytön kansallisen turvallisuuden alalla ja lainvalvonnassa kaikkialla EU:ssa ja korostaa tästä perusoikeuksille ja -vapauksille aiheutuvia riskejä[1]; muistuttaa tarpeesta varmistaa, että käytössä on vankat tietosuojatakeet, kun jäsenvaltiot tai kansalliset viranomaiset käyttävät valvontaohjelmistoja; kehottaa vahvistamaan EU:n lainsäädäntöä joukkovalvonnan ja syrjinnän estämiseksi;

---

1 Europol, ”AI and policing – The benefits and challenges of artificial intelligence for law enforcement”, Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2024.

88. on huolestunut ulkomaisesta sekaantumisesta jäsenvaltioissa sekä ehdokasmaissa ja mahdollisissa ehdokasmaissa, mukaan lukien sosiaalisen median manipulointi ja disinformaation levittäminen, joita unionin sisäiset ja ulkopuoliset tahot harjoittavat tarkoituksenaan manipuloida yleistä mielipidettä ja vääristää demokraattista keskustelua; korostaa alustoissa käytettyjen algoritmien avoimuuden, riippumattomien tarkastusten ja luotettavien faktantarkistusmekanismien merkitystä disinformaation torjumiseksi ja demokratian turvaamiseksi; kehottaa merkittäviä digitaalisia alustoja tekemään yhteistyötä kansallisten lainvalvontaviranomaisten kanssa ja tukemaan verkossa tapahtuvia laittomuuksia koskevaa tutkintaa; kehottaa komissiota ja jäsenvaltioita seuraamaan kehitystä ja soveltamaan viipymättä digipalvelusäädöstä ja digimarkkinasäädöstä erityisesti siltä osin kuin on kyse erittäin suurista verkkoalustoista; kehottaa komissiota sisällyttämään oikeusvaltiokertomukseensa pilariin 3 (moniarvoisuus ja tiedotusvälineiden vapaus) verkkoalustojen tiukemman valvonnan;

89. korostaa akateemisen vapauden merkitystä oikeusvaltioperiaatteen olennaisena osana ja kehottaa jäsenvaltioita suojelemaan yliopistoja poliittiselta häirinnältä ja varmistamaan institutionaalisen riippumattomuuden; kannustaa jäsenvaltioita edistämään oikeusvaltiokulttuuria tiedotuskampanjoiden, viestintäaloitteiden sekä demokraattisten arvojen ja periaatteiden edistämiseen tähtäävien toimien avulla;

90. kehottaa komissiota ja jäsenvaltioita harkitsemaan osallistumista prosessiin, jossa keskitytään sellaisten hallinnollisten menettelyjen ja käytäntöjen parantamiseen, jotka vaikuttavat keskeisten demokraattisten prosessien toimintaan ja keskinäiseen valvontaan EU:n vakiintuneiden yhteisten periaatteiden mukaisesti;

Horisontaaliset suositukset

91. toteaa, että komission oikeusvaltiokertomus on keskeinen ennaltaehkäisevä väline oikeusvaltion tilan seurannassa kaikkialla EU:ssa, jäsenvaltioiden välisen vuoropuhelun helpottamisessa ja uudistusten ohjaamisessa sellaisilla aloilla kuin oikeuslaitoksen riippumattomuus, korruption torjunta, tiedotusvälineiden vapaus sekä keskinäinen valvonta;

92. antaa tunnustusta siitä, että komission oikeusvaltiokertomus on nyt kattavampi kuin vuonna 2020, jolloin se otettiin käyttöön; pitää kuitenkin valitettavana, että olennaisia osia parlamentin vuoden 2016 päätöslauselmasta ei ole vielä pantu täytäntöön ja että komissio ei ole käsitellyt kaikilta osin parlamentin aiemmissa päätöslauselmissaan esittämiä suosituksia; katsoo, että nämä suositukset ovat edelleen päteviä, ja esittää ne uudelleen; kehottaa sisällyttämään vuotuiseen kertomukseen siitä puuttuvat Venetsian komission oikeusvaltion arviointiperusteista julkaiseman luettelon tärkeät osatekijät, kuten vallan väärinkäytön estämisen,

yhdenvertaisuuden lain edessä ja syrjimättömyyden; toistaa kantansa, että kertomuksen olisi katettava kaikki SEU 2 artiklassa tarkoitetut arvot, sillä niitä ei pidä tarkastella erillisinä; pyytää komissiota selvittämään, voitaisiinko kaikki oikeusvaltioperiaatteeseen tai perusoikeuksiin liittyvät kertomukset, kuten perusoikeuskirjan noudattamista koskevat vuosikertomukset tai Euroopan unionin perusoikeusviraston kertomus, julkaista samoihin aikoihin, jotta näistä kysymyksistä voitaisiin käydä samanaikaista maailmanlaajuista keskustelua; pitää kuitenkin valitettavana, että eurooppalaiseen demokratiaan kohdistuvan disinformaation, propagandan ja tiedon manipuloinnin uhan lisääntyessä jäsenvaltiot eivät ole vielä harkinneet vastaavaa vertaisarviointikäytäntöä Etyjin demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien toimiston toimien tueksi;

93. kehottaa komissiota laajentamaan kertomuksen soveltamisalaa ensi vuonna; on ehdottomasti sitä mieltä, että komission vuoden 2025 oikeusvaltiokertomuksen on katettava SEU 2 artiklan koko soveltamisala ja sisällettävä laajempia indikaattoreita, kuten tiedotusvälineiden riippumattomuus, kansalaisyhteiskunnan rooli, perusoikeudet, akateeminen ja taiteellinen vapaus, sukupuolten tasa-arvo, vähemmistöjen ja haavoittuvien ryhmien suojelu, kansainvälisen oikeuden noudattaminen, vapaat ja rehelliset vaalit ja demokraattisten instituutioiden toiminta, jotta saadaan kattavampi kuva oikeusvaltionormeista kaikkialla EU:ssa sekä ehdokasmaissa ja mahdollisissa ehdokasmaissa;

94. kehottaa komissiota julkistamaan kriteerit, joita se käyttää valitessaan kansalaisyhteiskunnalta, kansainvälisiltä elimiltä, kansallisilta viranomaisilta ja muilta sidosryhmiltä saatuja tietoja oikeusvaltiota koskevan raportoinnin yhteydessä; kehottaa jälleen komissiota pyytämään perusoikeusvirastoa antamaan metodologista neuvontaa ja tekemään vertailevaa tutkimusta, jotta vuotuisen kertomuksen avainaloista saadaan yksityiskohtaisempia, kun otetaan huomioon perusoikeuksien ja oikeusvaltioperiaatteen väliset luontaiset yhteydet;

95. kannustaa komissiota käyttämään selkeämpää kieltä ja läpinäkyviä arviointisääntöjä arvioidessaan SEU 2 artiklassa vahvistettujen arvojen noudattamista; kehottaa jälleen komissiota erittelemään selkeästi toisistaan oikeusvaltioperiaatteen järjestelmälliset ja yksittäiset rikkomukset jäsenvaltioissa, jotta vältytään riskiltä, että kaikkein vakavimpia oikeusvaltiorikkomuksia vähäteltäisiin, ja kehottaa tekemään selväksi, että kun SEU 2 artiklan arvoja loukataan tietyn ajan kuluessa järjestelmällisesti, tahallisesti ja vakavasti, jäsenvaltiot eivät välttämättä täytä kaikkia demokratian kriteerejä; toteaa, että suosituksissa olisi otettava paremmin huomioon kertomuksen kielteiset havainnot ja että suositusten olisi oltava yksityiskohtaisempia; katsoo, että aikaisempien suositusten noudattamisen arvioinnin olisi oltava tarkempaa ja enemmän laadullisuutta painottavaa ja että siinä ei pitäisi tukeutua pelkkiin

lainsäädäntömuutoksiin vaan myös todelliseen ja riippumattomaan näyttöön suositusten toteuttamisesta käytännössä; kehottaa komissiota tekemään vierailuja paikan päällä ja laatimaan arviointeja, jotka perustuvat konkreettiseen ja riippumattomaan näyttöön käytännön täytäntöönpanosta;

96. varoittaa, että jos valvontaa ei kytketä todellisiin seurauksiin, saatetaan heikentää kertomuksen merkitystä jäsenvaltioissa; kehottaa kiinnittämään enemmän huomiota maakohtaisten suositusten täytäntöönpanoon määräaikoja ja mitattavissa olevia vertailuarvoja hyödyntämällä ja viittamaan tarvittaessa kansainvälisten elinten (kuten Euroopan neuvoston Venetsian komission tai YK:n erityisraportoijien) tai asiaa käsittelevien tuomioistuinten lausuntoihin (myös Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen) tuomioihin; kehottaa komissiota esittämään yksityiskohtaisesti sääntöjen noudattamatta jättämisen mahdolliset seuraukset muun muassa viittaamalla välineistön erityisiin välineisiin, joihin kuuluvat talousarviovälineet ja rahoituksen ehdollisuus; katsoo, että tietyt arvojen rikkomiset edellyttävät välittömiä täytäntöönpanotoimia ja että muut rikkomiset edellyttävät suositusten pikaista täytäntöönpanoa; kehottaa jäsenvaltioita panemaan täytäntöön aiemmissa kertomuksissa esitetyt suositukset ja antaa tunnustusta niille jäsenvaltioille, jotka ovat paitsi panneet suositukset täytäntöön myös ylittäneet vahvistetut standardit;

97. panee merkille, että vuotuisen oikeusvaltiokertomuksen julkaisupäivä heinäkuussa ei edistä riittävän näkyvyyden aikaansaamista eikä kertomuksen tavoitetta herättää aitoa julkista keskustelua sen havainnoista; kehottaa komissiota harkitsemaan uudelleen julkaisupäivää ja toteuttamaan lisätoimia, jotta sen havainnot tulevat yleiseen tietoisuuteen kaikissa jäsenvaltioissa;

98. muistuttaa, että EU:n toimielinten tekemät päätökset tai päätösten tekemättä jättäminen vaikuttavat usein oikeusvaltiotilanteeseen jäsenvaltioissa; arvostelee sitä, että komission vuoden 2024 oikeusvaltiokertomus ei kata oikeusvaltiotilannetta EU:n toimielimissä; pyytää sisällyttämään komission vuoden 2025 oikeusvaltiokertomukseen luvun siitä, miten EU noudattaa oikeusvaltionormeja, kun sitä arvioidaan riippumattomalla arviointimekanismilla;

99. ehdottaa yhdenmukaisuuden edistämiseksi demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia koskevaa kattavaa toimielinten välistä mekanismia, joka kattaa kaikki SEU 2 artiklassa vahvistetut arvot ja jonka soveltamiseen osallistuvat kaikki EU:n toimielimet, jäsenvaltiot ja ehdokasmaat; korostaa tarvetta varmistaa, että elimen kokoonpano ja toiminta on täysin riippumatonta ja objektiivista ja että sen toimeksianto mukautetaan niin, että se koskee nimenomaisesti oikeusvaltioperiaatetta koskevien haasteiden käsittelemistä;

100. katsoo, että EU:n tason toimielinten välistä vuoropuhelua ja yhteistyötä oikeusvaltion alalla olisi vahvistettava; pitää valitettavana, että komissio ja neuvosto ovat toistaiseksi torjuneet parlamentin tarjouksen tehdä toimielinten välinen sopimus demokratiasta, oikeusvaltioperiaatteesta ja perusoikeuksista; vahvistaa halukkuutensa jatkaa keskusteluja kyseisestä sopimuksesta; kehottaa muita toimielimiä tällä välin ainakin tarkastelemaan lähempää yhteistyötä ehdotetun demokratiaa, oikeusvaltioperiaatetta ja perusoikeuksia koskevan toimielinten välisen pilottihankkeen yhteydessä, sillä se auttaisi rakentamaan luottamusta toimielinten välillä käytännön keinoin, erityisesti jakamalla valvonta-, vuoropuhelu- ja kokouskäytäntöjä; kehottaa neuvostoa tekemään oikeusvaltiovuoropuhelustaan osallistavamman kutsumalla istuntoihinsa muita elimiä, kuten Venetsian komission, ihmisoikeusvaltuutetun ja parlamentin edustajia; katsoo, että neuvoston oikeusvaltiovuoropuhelun olisi oltava vuorovaikutteisempaa ja että siinä olisi annettava järjestelmällisesti palautetta; kehottaa jäsenvaltioita panostamaan vuoropuhelun asianmukaiseen valmisteluun; korostaa, että avoimuuden lisääminen tehostaisi oikeusvaltiovuoropuhelua unionissa, ja kehottaa sen vuoksi neuvostoa laatimaan yksityiskohtaiset julkiset päätelmät; kehottaa neuvostoa tekemään yhteistyötä kansallisten parlamenttien kanssa EU:n oikeusvaltionormien noudattamista jäsenvaltioissa koskevan demokraattisen valvonnan tehostamiseksi; korostaa, että oikeusvaltiokertomuksen olisi perustuttava näyttöön, sen olisi oltava objektiivinen, siinä olisi käsiteltävä jäsenvaltioita ja EU:n toimielimiä ja siihen olisi sisällyttävä ennaltaehkäiseviä ja korjaavia toimenpiteitä;

101. kehottaa jäsenvaltioita varmistamaan, että kriisitilanteissa, kuten pandemian aikana tai turvallisuusuhan vallitessa, hyväksyttäviin kiireellisiin toimenpiteisiin sovelletaan säännöllistä parlamentaarista valvontaa ja oikeudellista valvontaa ja että ne ovat oikeasuhteisia ja niitä sovelletaan tarkasti rajattuna ajanjaksona;

102. katsoo, että olisi edelleen vahvistettava yhteistyötä, jota EU tekee kansainvälisten järjestöjen, kuten Euroopan neuvoston, Etyjin ja YK:n, kanssa demokratian, oikeusvaltion, perusvapauksien ja ihmisoikeuksien, vähemmistöjen oikeudet mukaan luettuina, edistämisessä ja puolustamisessa;

103. kannustaa jäsenvaltioita kehittämään ja panemaan täytäntöön kattavia kansalaisvalistusohjelmia, joilla edistetään kaikenikäisten kansalaisten demokraattisia instituutioita, oikeusvaltioperiaatetta ja perusoikeuksia koskevaa ymmärtämystä;

104. pitää valitettavana, että komissio ei ole sisällyttänyt kertomukseen monia pyyntöjä, joita parlamentti on esittänyt toistuvasti komission oikeusvaltiokertomuksesta; vaatii komissiota antamaan 31. joulukuuta 2025 mennessä tiedonannon, jossa esitetään yksityiskohtaisesti, mitkä parlamentin vuodesta 2021 lähtien

komission oikeusvaltiokertomuksesta esittämät pyynnöt komissio aikoo panna täytäntöön ja mitä ei ja syyt tähän;

105. pitää myönteisenä komission oikeusvaltiokertomuksen laajentamista koskemaan myös ehdokasmaita, kuten Albania, Montenegro, Pohjois-Makedonia ja Serbia, mikä vahvistaa sitä tosiasiaa, että nykyisten jäsenvaltioiden lisäksi myös tulevien jäsenten on noudatettava EU:n perusarvoja liittymisprosessin aikana; kehottaa arvioimaan tarkasti oikeusvaltioperiaatetta kaikissa liittymisprosessissa mukana olevissa maissa; kannustaa komissiota antamaan liittymisneuvotteluja käyville maille konkreettisia suosituksia oikeusvaltiotilanteesta ja varmistamaan yhdenmukaisuuden laajentumiskertomuksen kanssa; odottaa, että komissio sisällyttää kaikki ehdokasmaat vuoden 2025 oikeusvaltiokertomukseensa;

°

° °

106. kehottaa puhemiestä välittämään tämän päätöslauselman neuvostolle, komissiolle, Euroopan unionin perusoikeusvirastolle, Euroopan neuvostolle sekä jäsenvaltioiden hallituksille ja parlamenteille.